

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr
.....
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia.....

**Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
18 - 210 Szepietowo**

tel. centr.: 086 275 89 00, fax: 086 275 89 20, <http://odr.zetobi.com.pl> , e-mail: wpodr@zetobi.com.pl

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI ROCZNEGO PROGRAMU
DZIAŁALNOŚCI PODLASKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W SZEPIETOWIE
W 2010 ROKU**

Szepietowo, dnia 19.01.2011 r.

I. Wstęp

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie w 2010 roku funkcjonował w uwarunkowaniach prawnych i organizacyjnych określonych ustawą z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. 2004 nr 251 poz. 2507 z późn. zm.), statutem Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepletowie nadanym zarządzeniem Nr 6/09 Wojewody Podlaskiego z dnia 20 stycznia 2009 roku oraz obowiązującym regulaminem organizacyjnym. W dniu 5 listopada 2010 roku Sejmik Województwa Podlaskiego podjął Uchwałę Nr XLVI/532/10 w sprawie nadania statutu Podlaskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Szepletowie.

Podstawowe zadania doradztwa rolniczego zdefiniowane zostały w art. 2 ust. 2a i 2b ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251 poz. 2507 z późn. zm.) następująco: „Ośrodki wojewódzkie są samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi. Zadaniem Centrum Doradztwa i ośrodków wojewódzkich jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich”.

Zgodnie z art. 2 ust. 2a i 2b ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie jest samorządową wojewódzką osobą prawną (od dnia 1 sierpnia 2009 r.).

Zadania Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2010 rok zostały określone w „Rocznym programie działalności PODR na 2010 rok”. Program ten został zaopiniowany przez Radę Społeczną Doradztwa Rolniczego Uchwałą Nr XXV-50-9/2009 z dnia 9 listopada 2009 roku i zatwierdzony w dniu 7 grudnia 2009 roku przez Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXXIV/399/09.

Uwzględniając obowiązujący stan prawny oraz przyrodnicze, organizacyjne i ekonomiczne uwarunkowania produkcji rolniczej województwa podlaskiego, a także potrzeby doradcze podlaskich rolników działalność Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrowała się w 2010 r. na realizacji następujących celów strategicznych:

- 1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.**
- 2. Pomoc w dostosowaniu gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.**
- 3. Wsparcie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich, jako miejsca samorealizacji ludności je zamieszkującej.**
- 4. Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi.**

Powyższe cele strategiczne realizowane były w 2010 roku przez doradców zatrudnionych w 14 powiatowych zespołach doradztwa rolniczego, przy merytorycznym wsparciu poszczególnych działów branżowych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Realizacja odbywała się głównie poprzez:

- prowadzenie doradztwa indywidualnego i grupowego,
- organizowanie różnorodnych form szkoleniowych,

- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej,
- organizowanie wystaw, targów, pokazów, konkursów itp.

Aby mieć możliwość sprawnego monitorowania realizowanych zadań w 2010 roku wprowadzono system sprawozdawczości elektronicznej.

Przy realizacji zadań określonych Rocznym programem działalności Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego na 2010 rok, szczególną uwagę zwracano na jakość. Narzędziem umożliwiającym podnoszenie poziomu oferowanych usług jest system zarządzania jakością, który gwarantuje stały postęp i rozwój. System zarządzania jakością, tworzy ramy do ciągłego doskonalenia, w celu zwiększenia zadowolenia Klienta.

W 2010 roku Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie kontynuował prace nad doskonaleniem systemu zarządzania jakością, zgodnego z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001: 2009. System ten jest integralną częścią systemu zarządzania Ośrodka. System Zarządzania Jakością wprowadzony w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, ma na celu zapewnienie zgodności usług z wymaganiami i oczekiwaniami Klientów w rozumieniu normy PN-EN ISO 9001:2009. Zakres systemu zarządzania jakością w Ośrodku obejmuje świadczenie usług edukacyjnych i doradczych rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich. W Ośrodku zostały zidentyfikowane procesy główne oraz procesy pomocnicze. Zidentyfikowanie i zarządzanie procesami jako systemem, pozwala na zwiększenie skuteczności w codziennej pracy oraz ułatwia osiągnięcie przyjętych celów. Nadzór nad systemem jest prowadzony poprzez bieżące audyty wewnętrzne, których w 2010 roku przeprowadzono 25. Sprawne funkcjonowanie systemu zostało potwierdzone podczas auditu nadzoru przeprowadzonego przez jednostkę certyfikującą IMQ w dniach 8 – 9.11.2010 roku.

II. Realizacja zadań

Cel 1.

Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

W 2010 roku Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie podjął szereg działań przyczyniających się do poprawy konkurencyjności podlaskich rolników. Doradcy starali się korzystnie wpłynąć na sytuację finansową gospodarstw rolnych między innymi poprzez upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej.

Upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej realizowano poprzez:

- świadczenie rolnikom porad technologicznych z zakresu systemów produkcji i standardów jakościowych na indywidualne zapotrzebowanie. Zapotrzebowanie rolników na porady z tego zakresu wyniosło 1400,
- porady dotyczące systemu integrowanej produkcji roślin. Celem realizacji tego zadania było przedstawienie zainteresowanym rolnikom zasad i możliwości przystąpienia do systemu integrowanej produkcji oraz uczestniczenia w nim. Ten sposób produkcji umożliwia uzyskanie stabilnej wydajności i odpowiedniego dochodu rolniczego w sposób niezagrażający konsumentom i środowisku przyrodniczemu.
- w 10 gospodarstwach udzielono fachowego nowoczesnego doradztwa rolnikom zajmujących się hodowlą zwierząt, m.in. koni, owiec, drobiu, strusi, królików, pszczół i ryb.

Istotną pozycję w strukturze czasu pracy doradców stanowiła analiza stanu upraw, głównych rynków produkcji rolnej, produkcji pasz, analiz ekonomicznych oraz monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych.

W 2010 roku prowadzono ocenę wpływu warunków pogodowych na przebieg wegetacji oraz wysokość i jakość plonów głównych roślin uprawnych. Wszystkie elementy tego zadania swoim zasięgiem obejmowały obszar całego województwa podlaskiego i koncentrowały się na następujących działaniach:

- ocena przezimowania zbóż ozimych i rzepaku,
- monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych – realizacja tego zadania trwała praktycznie przez cały sezon wegetacyjny, poczynając od ruszenia wegetacji, poprzez siewy wiosenne, zbiory poszczególnych ziemiopłodów, na orkach przedzimowych kończąc,
- szacunki plonów zbóż, rzepaku i kukurydzy,
- szacunek plonów ziemniaków metodą próbných wykopów,
- ocena jakości technologicznej ziarna pszenicy.

W 2010 roku miało miejsce wiele niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, mających negatywny wpływ na przebieg wegetacji roślin. Ocena przezimowania dla zbóż w województwie wynosiła 3,4⁰ (w skali 5⁰), w porównaniu z rokiem 2009 była niższa o 0,8⁰ (2009 – 4,2⁰). Według podziału gatunkowego najgorzej przezimował jęczmień ozimy, w dalszej kolejności pszenżyto, następnie żyto i pszenica. Wiosną wystąpiły dwa zasadnicze problemy nękające rolników. Po pierwsze duże nasycenie profilu glebowego wodą

spowodowało brak możliwości zachowania agrotechnicznego terminu siewu. Drugim poważnym zagrożeniem były obfite opady deszczu w miesiącu maju, co utrudniało lub nie pozwalało wejść na pola, a to spowodowało konieczność rezygnacji z chemicznej ochrony roślin oraz brak dodatkowego nawożenia na zasiewach. W efekcie uzyskano niższe plony, gorszej jakości. Obfite opady deszczu w okresie jesiennym to trudniejsze zbiory ziemniaków i kukurydzy.

Nawalne deszcze spowodowały powódzie w około 4,2 tys. gospodarstwach rolnych na terenie 24 gmin województwa podlaskiego. W wyniku tak niekorzystnego zjawiska atmosferycznego wielu rolników poniosło duże straty w uprawach rolnych. W komisjach szacowania szkód od maja do września pracowało 97 doradców. Efektem tego uczestnictwa było sporządzenie 2525 protokołów wraz z kartami kalkulacyjnymi do preferencyjnych kredytów kłeszkowych.

Konieczność racjonalnego stosowania przemysłowych środków produkcji podyktowana nie tylko względami ekonomicznymi, wynikającymi z systematycznego wzrostu cen nawozów i środków ochrony roślin, ale również ze względu na znaczący udział obszarów chronionych, w warunkach województwa podlaskiego, nabiera szczególnie dużego znaczenia.

Sytuacja w rolnictwie wymaga od producentów rolnych wytwarzania znacznych ilości produktów o najwyższej jakości, spełniających określone wymagania. W związku z tym producenci rolni coraz częściej interesują się systemami jakości żywności, w tym ekologicznymi metodami produkcji. W pracy doradczej wskazywano rolnikom metody produkcji umożliwiające uzyskanie pełnowartościowych surowców roślinnych, o odpowiedniej jakości technologicznej, spełniające wymogi przetwórstwa spożywczego.

Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych technologii w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi realizowano poprzez:

- udzielenie 398 porad na indywidualne zapotrzebowanie rolników,
- przeprowadzenie 21 demonstracji polowych z uprawą pszenicy orkisz, owoców jagodowych i upraw sadowniczych, ziół i warzyw,
- analizę techniczno – ekonomiczną aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w wybranych gospodarstwach rolnych – 12 gospodarstw ekologicznych.

Przy realizacji zadań współpracowano z jednostkami przetwarzającymi i skupującymi produkty ekologiczne z terenu województwa podlaskiego, mazowieckiego, łódzkiego, lubelskiego i podkarpackiego. Doradztwo dotyczyło aspektów agrotechnicznych, jak i ekonomicznych oraz konieczności działania w grupach produkcyjnych celem możliwości promocji produktu.

W ramach zadania Monitorowanie rynków rolnych przeprowadzano comiesięczne analizy sytuacji na rynkach produktów zwierzęcych: mleka, żywca wieprzowego i wołowego oraz sytuacji paszowej. Pozwoliło to na bieżące rozpoznanie koniunktury w produkcji zwierzęcej na terenie województwa podlaskiego. Zgodnie z planem wykonano 168 analiz.

W końcu 2009 roku ujemna stopa zmian pogłowia trzody chlewnej wygasła, a następne dwa kolejne spisy wykazały stopę dodatnią. W lipcu 2010 roku pogłowie trzody chlewnej okazało się wyższe niż przed rokiem o 4%, choć nadal było niższe o około 20% niż kilka lat temu. Ceny skupu żywca wieprzowego w pierwszej połowie 2010 roku utrzymywały się na poziomie 3,68 zł/kg i były niższe niż w analogicznym okresie poprzedniego roku o 21%.

W lecie (lipiec-sierpień) ceny trzody sezonowo wrosły do poziomu 4,30 zł/kg, ale były jednak niższe niż w tych samych miesiącach 2009 roku o około 13%.

Ceny skupu mleka po znaczącym wzroście w końcu 2009 roku, w I kwartale 2010 roku przekraczały 1,02 zł/litr i były wyższe o ok. 17% niż w analogicznym okresie przed rokiem. Sezonowy spadek cen w tym roku był niewielki i został przełamany już w maju. Od czerwca ceny stopniowo rosły i w sierpniu były o ponad 21% wyższe niż w 2009 roku. W listopadzie 2010 roku ceny mleka surowego w relacji 12-miesięcznej były wyższe o 16%. Pomimo wyższych cen mleka, szacuje się, iż produkcja mleka w Polsce wyniesie w 2010 roku nieco powyżej 12 mld l i będzie niższa o około 1% niż przed rokiem.

W I kwartale 2010 roku utrzymywał się rekordowo wysoki poziom cen skupu młodego bydła rzeźnego i wynosił średnio 5,17 zł/kg wagi żywej tj. o 7% więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Jednakże od marca ceny zaczęły systematycznie spadać, stabilizując się w okresie kwiecień-lipiec na poziomie 4,67 zł/kg tj. o 10% mniej niż rok wcześniej. W ostatnich miesiącach 2010 roku nastąpił znaczący wzrost cen skupu bydła. Od września do listopada wzrosły one o ok. 9% (do 4,92 zł/kg).

Ciągły wzrost zapotrzebowania na pasze objętościowe spowodował dalszy wzrost powierzchni uprawy roślin pastewnych – zwłaszcza kukurydzy.

Prowadzona była także pomoc w administrowaniu i przeprowadzaniu transferów Indywidualnymi Ilościami Referencyjnymi w ilości 40 sztuk. Zadanie było skierowane głównie do producentów bezpośrednich i hurtowych, którzy potrzebowali pomocy w wypełnieniu dokumentacji wymaganej przez Agencję Rynku Rolnego związanej z gospodarowaniem kwotami mlecznymi.

Od 5 lat specjaliści PODR w Szepietowie sporządzają raporty oddziaływania na środowisko. W 2010 roku ze względu na mniejszą ilość inwestycji budowlanych wykonano 4 raporty oddziaływania na środowisko.

PODR w Szepietowie prowadzi ścisłą współpracę z Instytutem Zootechniki w Krakowie, w ramach której realizowany jest 10 letni projekt badawczy „Opracowanie i monitoring efektywnych modeli produkcji zwierzęcej ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)”. W ramach tego projektu w 2010 roku PODR w Szepietowie opracował 140 analiz gospodarstw rolnych województwa podlaskiego, obejmujących dane z zakresu warunków klimatyczno-przyrodniczych, kulturowych, warunków organizacyjnych-produkcyjnych oraz informacji dotyczących ekonomiki produkcji.

Jednym z zadań realizowanych w 2010 roku, było prowadzenie różnorodnych analiz dotyczących działalności rolniczej, służących wspieraniu rolników w podejmowaniu decyzji organizacyjnych i finansowych. Prowadzone były:

- analizy kosztów produkcji z wykorzystaniem programu komputerowego „Eurokalk”. Na podstawie informacji uzyskanych z gospodarstw rolnych rozrzuconych na terenie całego województwa, opracowanych według jednolitej metodyki stosowanej w krajach Unii Europejskiej, przygotowane zostały kalkulacje rolnicze dla podstawowych produktów rolnych. W 2010 roku analizy takie prowadzone były na bazie 55 gospodarstw z naszego województwa.
- analizy kosztów produkcji w działach specjalnych produkcji rolnej. W 2010 roku uzyskano dane z 16 gospodarstw, które pozwoliły na przygotowanie analizy kosztów

produkcji miodu, brojlerów, brojlerów kurzych, tytoniu, warzyw. Rzetelna analiza kosztów jest podstawowym warunkiem prawidłowego zarządzania i powinna mieć decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowaniu rozwoju gospodarstwa.

- analizy wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie. Miały one na celu uświadomienie rolnikom, realizującym duże inwestycje w gospodarstwach, ryzyka wynikającego z wahań cen produktów rolnych i środków do produkcji oraz określenie granicznych wartości, których przekroczenie powinno być sygnałem do poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania zobowiązań gospodarstwa. W 2010 roku analizy takie przygotowano dla 73 gospodarstw, korzystających głównie z kredytów preferencyjnych. Duże wahania cen i spadek opłacalności produkcji w ubiegłym roku dotyczył zwłaszcza gospodarstw mleczarskich.
- analizy celowości przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT. Większe zainteresowanie rolników rezygnacją z systemu ryczałtowego i przechodzeniem na zasady ogólne, jest szukaniem możliwości obniżenia kosztów prowadzonej działalności, dzięki odzyskiwaniu części płaconego podatku. Analiza celowości zmiany systemu opodatkowania pozwala na wyliczenie, w oparciu o dane z gospodarstwa za ostatni rok, czy taka decyzja jest uzasadniona ekonomicznie w konkretnym gospodarstwie. Tego typu wyliczenia, na zapotrzebowanie rolników, przygotowano dla 125 gospodarstw.
- analizy kosztów mechanizacji produkcji w zależności od zastosowanej technologii i wykorzystanych środków technicznych. Odpowiedni dobór maszyn i zastosowanie nowoczesnych technologii produkcji może mieć duże znaczenie dla obniżenia kosztów i poprawy wyników produkcyjnych gospodarstwa. Analizy kosztów mechanizacji przeprowadzono dla 29 kierunków działalności rolniczej. Uzyskane w ten sposób dane wykorzystane zostaną do szczegółowych opracowań i publikacji.

Zadaniem dodatkowym było badanie koniunktury w rolnictwie na potrzeby Szkoły Głównej Handlowej. Co kwartał do Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH przekazywane jest 140 ankiet z terenu naszego województwa.

Od kilku lat, PODR we współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej uczestniczy w zbieraniu danych rachunkowych w ramach systemu PL FADN. W dużej grupie gospodarstw rolnych z terenu województwa podlaskiego, zbierane są szczegółowe dane rachunkowe. Po zamknięciu roku obrachunkowego, rolnicy otrzymują raporty indywidualne zawierające szczegółowe informacje ekonomiczne dotyczące ich gospodarstw. Jest to doskonałe źródło danych niezbędnych do prawidłowego zarządzania gospodarstwem i planowania jego rozwoju. Kontynuowana była również współpraca z IERiGŻ-PIB w zakresie zbierania danych rachunkowych dla potrzeb PL FADN. W roku 2010 dane zbierane były z 814 gospodarstw rolnych. Rozpoczęto pracę w 815, niestety z jednym gospodarstwem zaprzestano współpracy z przyczyn losowych.

W 2010 roku, właściciele 914 gospodarstw otrzymali raporty z danymi za 2009 roku i zostali z nimi zapoznani. Jest to doskonałe źródło informacji niezbędnych do podejmowania decyzji organizacyjnych i inwestycyjnych.

Bardzo ważnym elementem pracy było doradztwo ekonomiczno-organizacyjne na indywidualne zapotrzebowanie rolników. Jest to forma doradztwa, która cieszy się największym zainteresowaniem odbiorców. Porady najczęściej dotyczyły spraw finansowych,

dlatego wymagały szczególnej staranności i musiały być poparte szczegółowymi analizami i wyliczeniami. Porady indywidualne świadczone były również przy opracowywaniu planów przedsięwzięć i opracowywaniu dokumentacji związanej z pozyskiwaniem funduszy z UE. W 2010 roku udzielono 1980 porad z zakresu ekonomiki rolnictwa, tj. o 30 % więcej niż planowano.

Świadczone było również doradztwo z zakresu podatków w rolnictwie. W zdecydowanej większości, porady dotyczyły podatku VAT. Rolnicy pytali o procedurę zmiany systemu opodatkowania, prowadzenie ewidencji do celów podatkowych oraz kwalifikowanie kosztów do rozliczenia. Udzielono 591 porad z tego zakresu przekraczając planowaną ilość porad ze względu na duże zainteresowanie rozliczaniem podatku VAT w rolnictwie.

W ramach zadań odpłatnych, które z roku na rok zwiększają swój zasięg, było prowadzenie rozliczeń podatku VAT w gospodarstwach. W 2010 roku usługę taką zleciło nam już 96 rolników, tj. prawie trzy razy więcej niż planowano.

W 2010 roku upowszechniano również informacje na temat ubezpieczeń obowiązkowych w rolnictwie. Nawiązana została współpraca ze wszystkimi firmami ubezpieczeniowymi oferującymi takie ubezpieczenia, czyli PZU S.A., Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych TUW oraz TUW Concordia. W roku 2010 udzielono 317 konsultacji indywidualnych na ten temat. Obowiązek ubezpieczenia minimum 50% upraw powinien być spełniony w okresie od 1 lipca 2009 do 30 czerwca 2010 roku. Zakłady ubezpieczeniowe przewidują, że ubezpieczenia od najczęściej występujących ryzyk, tj. suszy, gradobicia i wiosennych przymrozków zawierane będą na większą skalę w ramach oferowanych pakietów wiosennych.

W 2010 roku prowadzone były również badania cen na targowiskach i cen środków produkcji rolnej u wybranych kontrahentów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
1. (PR)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej:		
	a) systemy produkcji i standardy jakościowe - porady,	wg potrzeb	1400
	b) integrowana produkcji roślin - porady.	wg potrzeb	42
2. (PZ)	Upowszechnianie technologii produkcji zwierzęcej podnoszących konkurencyjność gospodarstw:		
	a) chów lub hodowla innych zwierząt (konie, owce, drób, strusie, króliki itp.) – doradztwo,	6	6
	b) gospodarka pasieczna – doradztwo,	2	2
	c) prowadzenie gospodarki rybackiej – doradztwo.	2	2
3. (OŚ)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi:		
	a) porady,	wg potrzeb	393
	b) uprawa pszenicy orkisz – demonstracja,	9	9
	c) uprawa owoców jagodowych i upraw sadowniczych – demonstracja,	8	8
	d) uprawa ziół i warzyw – demonstracja.	4	4

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
4. (PR)	Ocena wpływu warunków pogodowych na przebieg wegetacji oraz wysokość i jakość plonów głównych roślin uprawnych:		
	a) ocena przezimowania zbóż ozimych i rzepaku,	14	14
	b) monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych,	14	14
	c) szacunki plonów zbóż, rzepaku i kukurydzy,	14	14
	d) szacunek plonów ziemniaków,	14	14
	e) ocena jakości technologicznej ziarna pszenicy.	14	14
5.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym i planowanie jego rozwoju		
(DE)	a) doradztwo ekonomiczno-organizacyjne - porady,	1 515	1980
(DE)	b) podatki:		
	– porady,	277	591
	– podatek VAT w gospodarstwach – prowadzenie rozliczeń	36	96
	– analiza celowości przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT.	114	125
(DE)	c) prowadzenie rachunkowości w systemie FADN	815	814
(DE)	d) analiza raportów indywidualnych z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną	914	914
(DE)	e) ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie – porady	wg potrzeb	317
(DE)	f) analiza wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie.	65	73
(DE)	g) analiza kosztów produkcji z wykorzystaniem programu komputerowego „Eurokalk”.	55	55
(DE)	h) analiza kosztów produkcji w działach specjalnych produkcji rolnej.	16	16
(DE)	i) analiza kosztów mechanizacji w celu optymalizacji wyposażenia technicznego gospodarstw rolnych.	29	29
(PZ)	j) analiza gospodarstw w ramach umowy z Instytutem Zootechniki PIB w Krakowie – ankiety.	wg umowy	140
(PZ)	k) administrowanie i przeprowadzanie transferów Indywidualnymi Ilościami Referencyjnymi:		
	– porady	wg potrzeb	40
	– wypełnianie wniosków	wg potrzeb	-
(OŚ)	l) analiza technologiczno-ekonomicznych aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w wybranych gospodarstwach rolnych – prowadzenie zeszytu gospodarstwa ekologicznego	12	12
6. (PZ)	Sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko – wykonanie raportu.	wg potrzeb	4
7. (OR)	Tworzenie grup producenckich:		
	a) porady,	wg potrzeb	48
	b) organizacja grup inicjatywnych – doradztwo,	9	14*
	c) rejestracja grup producenckich – doradztwo,	wg potrzeb	9
	d) rejestracja grup producenckich – sporządzanie dokumentacji	wg potrzeb	8
	e) bieżąca współpraca z grupą producencką – doradztwo.	11	9*

* w analizowanym czasie wystąpiło duże zapotrzebowanie na pomoc w doradztwie i sporządzaniu dokumentacji dla nowo tworzonych grup producenckich stąd przesunięcie realizacji z pierwotnie zakładanej współpracy z istniejącymi GP na pomoc w rejestracji nowych. Dotyczy zadań Głównego Specjalisty w Centrali

Monitoring rynków rolnych			
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
8. (PZ)	Monitorowanie rynków (mleka, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego), sytuacji paszowej oraz stanu UZ – analizy miesięczne.	168	168
9. (DE)	Monitoring targowisk w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej - przekazywanie cen do KSRIR w MRiRW i do PUW (ceny dostępne na stronie www.minrol.gov.pl)	8 targowisk 56 notowań	8 targowisk 56 notowań
10. (DE)	Monitorowanie cen na targowiskach województwa podlaskiego.	16 targowisk 56 notowań	16 targowisk 56 notowań
11. (DE)	Informacje o podmiotach rynkowych - notowania cen u wybranych kontrahentów: zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej, ceny usług rolniczych itp.	113 kontrahentów 12 notowań	113 kontrahentów 12 notowań
12. (DE)	Publikowanie cen w mediach: a) na stronie internetowej www.odr.pl.pl , b) w Gazecie Współczesnej – dodatku AGRO, c) w Radiu Białystok i Redakcji Rolnej TVP, d) w Wiadomościach Rolniczych,	16 targowisk 56 notowań	16 targowisk 56 notowań
13. (DE)	Udostępnianie i przekazywanie cen do instytucji współpracujących: a) PUW Wydział Środowiska i Rolnictwa, b) ARR w Olsztynie – ceny psiat, ceny detaliczne, młyny, ubojnie (24 kontrahentów), c) CDR Brwinów,	56 notowań 28 notowań 4 notowania	56 notowań 28 notowań 4 notowania
14. (DE)	Udostępnianie informacji rynkowej portalowi Farmer.pl – usługa świadczona umową.	22 kontrahentów 56 notowaniach	56 notowań

Systematyczny wzrost cen środków do produkcji roślinnej, w tym również materiału siewnego oraz niekorzystne zjawiska pogodowe sprawiają, że rolnicy coraz częściej poszukują odmian sprawdzonych w warunkach województwa podlaskiego. W związku z tym bardzo zasadne jest prowadzenie doświadczeń polowych oraz wdrożeń.

W 2010 roku PODR w Szepietowie przeprowadził 44 doświadczenia polowe w 27 tematach badawczych oraz 13 wdrożeń. Realizowany plan doświadczeń wynikał z potrzeb rolnictwa województwa podlaskiego w zakresie produkcji roślinnej i był opracowany we współpracy z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytutem Badawczym w Puławach, Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej oraz Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Poznaniu.

Doświadczenia zlokalizowane były w 15 gospodarstwach rolników indywidualnych, na polu doświadczalnym PODR w Szepietowie, a także w Zespole Szkół Rolniczych w Janowie.

Tematyka doświadczeń obejmowała następujące zagadnienia:

- badanie wartości gospodarczej nowych odmian zbóż i ziemniaka w warunkach glebowo-klimatycznych województwa podlaskiego. W grupie tej przeprowadzono razem 20 doświadczeń, w tym ze wszystkimi gatunkami zbóż (17 doświadczeń) i ziemniakami (3 doświadczenia). Na podstawie wyników z tych doświadczeń oraz uzyskanych w SDOO Krzyżewo opracowywana jest lista zalecanych odmian (LZO) – najbardziej przydatnych do uprawy w województwie podlaskim,
- porównanie plonowania trzech typów odmian rzepaku ozimego,
- porównanie plonowania odmian rzepaku jarego,
- wpływ terminów siewu i zróżnicowanego nawożenia azotowego na plonowanie bezerukowej odmiany gorczycy białej Bamberka w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski,
- opracowanie elementów agrotechniki zbóż wpływających na wysokość plonów i jakość ziarna,
- doświadczenia odmianowe i agrotechniczne prowadzone na zlecenie IUNG - PIB w gospodarstwach ekologicznych,
- porównanie różnych sposobów nawożenia (z wykorzystaniem obornika w nawożeniu zbóż) w polowej produkcji roślin,
- opracowanie różnych elementów agrotechniki pszenicy ozimej *Triticum spelta* i *Triticum Durum*,
- plonowanie rodów ziemniaków holenderskich.

Lp.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Plan	Wykonanie
1.	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych-Słupia Wielka	Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej.	3	3
2.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta ozimego.	2	2
3.		Porównanie plonowania nowych odmian żyta.	2	2
4.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia ozimego.	2	2
5.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy jarej.	2	2
6.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia jarego.	2	2
7.		Porównanie plonowania nowych odmian owsa.	2	2
8.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta jarego.	2	2
9.		Porównanie plonowania nowych odmian ziemniaków wczesnych.	1	1
10.		Porównanie plonowania nowych odmian ziemniaków średniowczesnych.	2	2
11.	PODR Szepietowo	Porównanie plonowania trzech typów odmian rzepaku ozimego w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski.	3	3

Lp.	Autor tematu	Temat doświadczenia	Plan	Wykonanie
12.	PODR Szepietowo	Porównanie odmian rzepaku jarego w warunkach glebowo-klimatycznych woj. podlaskiego.	3	3
13.	PODR Szepietowo	Wpływ terminów siewu i zróżnicowanego nawożenia azotowego na plonowanie bezerukowej odmiany gorczycy białej Bamberka w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski.	3	3
14.	IUNG-PIB Puławy	Ocena odmian żyta uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
15.		Ocena odmian pszenicy ozimej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
16.		Ocena odmian pszenżyta ozimego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
17.		Ocena odmian pszenicy jarej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
18.		Ocena odmian jęczmienia jarego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
19.		Ocena odmian owsa uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
20.		Ocena odmian pszenżyta jarego uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych.	1	1
21.		Porównanie różnych systemów nawożenia w polowej produkcji roślin.	2	2
22.		Wpływ aplikacji azotu na wielkość plonu i wartość technologiczną pszenicy <i>Triticum spelta</i> .	1	1
23.		Wpływ gęstości siewu na plonowanie i jakość ziarna pszenicy <i>Triticum Durum</i> odmiany Komnata.	1	1
24.		Wpływ jesiennej dawki azotu na plon i jakość ziarna żyta ozimego.	1	1
25.		Wpływ przedsiewnego nawożenia azotem pszenicy ozimej na wielkość i jakość plonu.	1	1
26.	HZPC Poznań	Plonowanie rodów ziemniaków holenderskich.	1	1
27.	UAB"AGROK-ONCERNAS"	Wpływ różnych dawek (nawozu) na plonowanie zbóż.	1	1
Razem			44	44

Zgodnie z planem przeprowadzono 13 wdrożeń, na których uprawiano odmiany najwyżej plonujące w doświadczeniach PDO. Wdrożenia prowadzono według założeń produkcji integrowanej, uwzględniającej zrównoważone nawożenie i ochronę roślin. Rolnicy mogli ocenić nowe odmiany na podstawie większego łanu.

Wyniki uzyskane w doświadczeniach upowszechniano poprzez publikacje, szkolenia, lustracje terenowe oraz wystąpienia w radiu i telewizji.

Wyniki doświadczeń zakończonych opublikowane zostaną w corocznie wydawanym biuletynie "Wyniki doświadczeń terenowych za 2010 rok".

Ciekawsze wyniki doświadczeń opublikowane zostaną w „Wiadomościach Rolniczych”, w stałej rubryce – Doświadczalnictwo Terenowe, dostosowując treść artykułów do pory roku. Wszystkie zaplanowane do realizacji doświadczenia i wdrożenia zostały założone i przeprowadzone. Tematyka prowadzonych doświadczeń była dostosowana do potrzeb i specyfiki województwa podlaskiego.

Lp.	Autor tematu	Temat wdrożenia	Plan	Wykonanie
1.	PODR Szepietowo	Zintegrowana uprawa pszenicy ozimej.	2	2
2.		Zintegrowana uprawa pszenżyta ozimego.	1	1
3.		Zintegrowana uprawa żyta.	2	2
4.		Zintegrowana uprawa jęczmienia ozimego.	2	2
5.		Zintegrowana uprawa jęczmienia jarego.	1	1
6.		Zintegrowana uprawa owsa.	1	1
7.		Zintegrowana uprawa pszenicy jarej.	2	2
8.		Zintegrowana uprawa pszenżyta jarego.	2	2
Razem			13	13

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wspierał rolników w poprawianiu konkurencyjności ich gospodarstw także poprzez:

- inspirowanie do podejmowania grupowego działania i tworzenia grup producenckich,
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych oraz korzystaniu ze wsparcia w ramach PROW w czwartym roku wdrażania Programu.

Zadaniem doradców była pomoc w wypełnianiu i wypełnianie wniosków o płatności bezpośrednie oraz o dopłaty do materiału siewnego, a także opracowywanie planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne z dopłatą ARiMR do oprocentowania. W 2010 roku przygotowano 421 planów przedsięwzięć. Plan w tym zakresie został znacznie przekroczony głównie z powodu ograniczonej możliwości ubiegania się przez rolników o formy wsparcia finansowego ze środków UE.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, stworzył nowe możliwości uzyskania wsparcia finansowego z UE. Udzielana była pomoc instruktażowa rolnikom i innym mieszkańcom wsi w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej ze środków UE.

Upowszechniane były informacje na temat możliwości i warunków uzyskania pomocy na modernizację gospodarstw. W roku 2010 w ramach działania PROW 2007-2013, podczas składania wniosków, udzielono 3849 porady z tego zakresu. W roku 2010 nie było naboru wniosków na modernizację. Ogłoszono nabór od 3 stycznia 2011. Do końca roku 2010 wykonano zaledwie 20 wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”. W roku 2010 przygotowano łącznie 383 wniosków o płatność.

Opracowywano również wnioski do innych działań PROW 2007 -2013. W roku 2010 bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się wnioski o dofinansowanie w ramach działania „Ułatwienie startu młodym rolnikom”. Podczas tegorocznej kampanii naboru wniosków

udzielono 1200 porad. Pracownicy PODR przygotowali również 498 wniosków o przyznanie pomocy w ramach tego działania, przekraczając planowaną ilość ponad dziesięciokrotnie. Powodem tak dużego zainteresowania było zwiększenie dwukrotnie środków na ten cel przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednocześnie uruchomienie działania „Renty strukturalne”. Nabór wniosków na „Renty strukturalne” wywołał duże zainteresowanie rolników, co przełożyło się na 817 porad udzielonych przez doradców oraz wypełnienie 357 wniosków o przyznanie renty.

W ramach działania „Wsparcie gospodarstw niskotowarowych” zostało udzielonych 166 porad. W roku 2010 nie ogłoszono naboru wniosków do tego działania, w związku z tym to zadanie nie zostało wykonane.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
1. (PR)	Płatności obszarowe:		
	a) porady,	wg potrzeb	2864
	b) wypełnianie wniosków.	5305	10895
2. (PR)	Dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego:		
	a) porady,	wg potrzeb	516
	b) wypełnianie wniosków.	wg potrzeb	87
3. (DE)	Opracowanie planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne	137	421
PROW			
4. (DE)	Modernizacja gospodarstw rolnych:		
	a) porady,	wg potrzeb	3849
	b) opracowanie wniosku o przyznanie pomocy,	235	20
	c) opracowanie planu rozwoju gospodarstwa,	wg potrzeb	20
	d) opracowanie wniosku o płatność.	226	383
5. (DE)	Ułatwianie startu młodym rolnikom:		
	a) porady,	wg potrzeb	1200
	b) przygotowanie dokumentów tj. wypełnienie wniosku o przyznanie pomocy, opracowanie planu rozwoju gospodarstwa, wypełnienie wniosku o płatność	45	498
6. (DE)	Renty strukturalne:		
	a) porady,	wg potrzeb	817
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb	357
7. (DE)	Wsparcie gospodarstw niskotowarowych:		
	a) porady,	wg potrzeb	166
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb	0
8. (PR)	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności:		
	a) porady,	wg potrzeb	502
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb	60

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
9. (OR)	Grupy producenckie:		
	a) porady,	wg potrzeb	46
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb	1
10. (OR)	Działania informacyjne i promocyjne:		
	a) porady,	wg potrzeb	14
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb	0
11. (OR)	Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej:		
	a) porady,	wg potrzeb	23
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb	0

Beneficjentami wymienionych powyżej działań PROW tj. „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, „Działania informacyjne i promocyjne” i „Grupy producenckie” wspierających konkurencyjność sektora rolnego są funkcjonujące przedsiębiorstwa lub grup producenckie, a więc podmioty które mają zorganizowaną księgowość. Stąd w niewielkim stopniu korzystają z pomocy PODR w celu pozyskania środków. Są to najczęściej udzielone porady, głównie współpracującym z PODR grupom producenckim lub rozpoczynającym funkcjonowanie mikroprzedsiębiorcom.

Cel 2.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt w 2010 roku polegało głównie na udzielaniu rolnikom porad z zakresu obowiązujących norm.

W 2010 roku udzielane były porady w zakresie minimalnych wymogów wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem: zdrowotności roślin, bezpieczeństwa żywności, substancji organicznej gleby, struktury gleby oraz BHP w gospodarstwie rolnym. Zapotrzebowanie rolników na doradztwo z tego zakresu było duże, udzielono 994 porady. Rolników obowiązują już wymagania z zakresu dobrej kultury rolnej, ochrony środowiska, identyfikacji i rejestracji zwierząt. Minimalne wymogi wzajemnej zgodności dotyczą prowadzonej w gospodarstwie produkcji rolniczej. Ich spełnienie jest warunkiem otrzymania – w pełnej wysokości – dopłat bezpośrednich, a także płatności: rolnośrodowiskowych, na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania i z tytułu zalesiania gruntów.

Cel ten realizowany był również poprzez tematy technologiczne z produkcji zwierzęcej. Zadania obejmowały zagadnienia związane z dostosowaniem gospodarstw utrzymujących zwierzęta do wymogów ochrony środowiska poprzez pomoc we właściwym rozpoznaniu potrzeb gospodarstwa w tym zakresie oraz zaplanowaniu budowy niezbędnych urządzeń. Treść zadań związana była również z poprawą jakości technologii produkcji w celu dostosowania jej do wymogów rynku krajowego i UE. W zadaniach tych główny nacisk kierowany był na spełnienie wymagań „wzajemnej zgodności” (*cross – compliance*):

- w zakresie ochrony cieląt w świetle wzajemnej zgodności - plan 17 gospodarstw – wykonano 17 analiz gospodarstw.
- w gospodarstwach produkujących mleko - plan 22 gospodarstw – wykonano 22 analiz gospodarstw.
- w gospodarstwach produkujących żywiec wołowy - plan 6 gospodarstw – wykonano 8 analiz gospodarstw.
- w produkcji trzody chlewnej - plan 5 gospodarstw – wykonano 6 analiz gospodarstw.
- w zakresie składowania, przechowywania i zagospodarowania nawozów naturalnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska - plan 8 gospodarstw – wykonano 8 analiz gospodarstw.
- w zakresie budowy, modernizacja i rozbudowa budynków inwentarskich dostosowanych do wymogów wzajemnej zgodności - plan 15 gospodarstw – wykonano 15 analiz gospodarstw.

Tematyka wyżej wymienionych zadań miała umożliwić rozpoznanie potrzeb gospodarstw, zdiagnozować problemy oraz wskazać możliwe rozwiązania technologiczno-organizacyjne, które pozwolą na spełnienie norm oraz uzyskiwanie dostępu do płatności pomocowych po wdrożeniu wymogów *cross – compliance*.

Zadaniem doradztwa z zakresu stosowania w rolnictwie odnawialnych źródeł energii było wprowadzenie upraw energetycznych, jako jednej z możliwości ochrony środowiska

i alternatywy dla gospodarstw, na obszarach, na których nie prowadzi się produkcji rolnej. Jest to sprawa ważna z punktu widzenia kończących się zasobów kopalnych źródeł energii (ropa naftowa, gaz, węgiel) i zachodzących zmian klimatycznych. Jest to zgodne z założeniami „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” (założono w niej, że udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju wzrośnie do 7,5% w 2010 roku oraz do 14% w 2020 roku) i potrzebami podlaskiego rolnictwa w zakresie wprowadzania do płodozmianu roślin alternatywnych (rzepak, lnianka, gorczyca i inne). Udzielono 346 porad w tym temacie. Podnoszono wiedzę rolników w zakresie uprawy roślin z przeznaczeniem na biomasę, które docelowo będą wykorzystywane do produkcji biogazu i biopaliw. W zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) prowadzono doradztwo ze szczególnym uwzględnieniem takich kierunków, które są możliwe do wykorzystania w warunkach województwa podlaskiego; biomasa stała – rośliny energetyczne z przeznaczeniem bezpośrednio na opał i do produkcji brykietu i peletu; biomasa do produkcji biogazu – takie rośliny jak: kukurydza, burak cukrowy, ziemniak i inne; rośliny do produkcji biopaliw (etanolu i biodiesla) – zboża, ziemniaki, rzepak, lnianka; energetyka wiatrowa; wodna; słoneczna – kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne; pompy ciepła i energia geotermalna.

Ze stanem środowiska powiązana jest również jakość produkowanej żywności. Dlatego doradcy uświadamiali producentów, aby dołożyli wszelkich starań, żeby produkt finalny w drodze „od pola do stołu” był „najwyższej jakości”.

Prowadzone było również doradztwo z zakresu ochrony dzikiego ptactwa i siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (54 porady), oraz z zakresu kształtowania krajobrazu rolniczego ze szczególnym uwzględnieniem roli zadrzewień, zakrzewień śródpolnych (24 porady). Prowadzono również demonstracje z zakresu ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez substancje niebezpieczne oraz z zakresu zwiększania udziału w strukturze zasiewów roślin motylkowych, które wpływają na podniesienie żyzności gleby (66 demonstracji).

W ramach dostosowania gospodarstw do wymogów wzajemnej zgodności proponowano rolnikom możliwość korzystania z działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Dokonanie oceny lub opracowania planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności pomoże rolnikom:

- dostosować gospodarstwa rolne do zasad wzajemnej zgodności w zakresie gospodarki gruntami, ochrony środowiska, zdrowia publicznego, dobrostanu i zdrowia zwierząt, zdrowotności roślin,
- zwiększyć konkurencyjność i dochodowość gospodarstw rolnych,
- chronić środowisko naturalne,
- poprawiać bezpieczeństwo pracy.

Doradztwo skierowano również do rolników zainteresowanych realizacją programów rolnośrodowiskowych w swoich gospodarstwach w ramach PROW 2007 – 2013 działanie „Programy rolnośrodowiskowe”. Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt jest warunkiem uczestnictwa w „Programach rolnośrodowiskowych” w ramach PROW 2007-2013.

Opracowywano 1430 planów rolnośrodowiskowych, tj. prawie dwukrotnie więcej niż planowano, 3131 wniosków rolnośrodowiskowych pierwotnych i kontynuacyjnych, tj. ponad

dwukrotnie więcej niż planowano. Prowadzono dokumentację obowiązującą w programach rolnośrodowiskowych, sporządzano 205 planów nawozowych do programów rolnośrodowiskowych. Zadania te były realizowane przez doradców posiadających uprawnienia doradców rolnośrodowiskowych (doradcy wpisani na listę Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres	Wykonanie
1. (PR)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem:		
	a) zdrowotności roślin - porady,	wg potrzeb	417
	b) bezpieczeństwa żywności - porady,	wg potrzeb	139
	c) substancji organicznej gleby - porady,	wg potrzeb	125
	d) struktury gleby – porady,	wg potrzeb	66
	e) BHP w gospodarstwie rolnym – porady.	wg potrzeb	197
2. (PZ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych - doradztwo:		
	a) utrzymujących cielęta,	17	17
	b) produkujących mleko,	22	22
	c) produkujących żywiec wołowy,	6	8
	d) utrzymujących trzodę chlewną	5	6
3. (OŚ)	Upowszechnianie uprawy roślin wpływających na podniesienie żyzności gleby:		
	a) zwiększenie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów – demonstracje	33	33
4. (OŚ)	Ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez substancje niebezpieczne - demonstracje	33	33
5. (OŚ)	Ochrona dzikiego ptactwa i siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – porady.	wg potrzeb	54
6. (OŚ)	Kształtowanie krajobrazu rolniczego za szczególnym uwzględnieniem roli zadrzewień, zakrzewień śródpolnych – porady.	wg potrzeb	24
7. (PZ)	Składowanie, przechowywanie i zagospodarowanie nawozów naturalnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska - doradztwo	8	8
8. (PZ)	Budowa, modernizacja i rozbudowa budynków inwentarskich dostosowanych do wymogów wzajemnej zgodności - doradztwo	15	15
9. (OŚ)	Wykorzystanie w rolnictwie odnawialnych źródeł energii – porady.	wg potrzeb	346
10. (GA)	Poprawa stanu estetycznego i sanitarno- higienicznego gospodarstw - demonstracje	17	17
11. (GA)	Zachowanie odpowiednich warunków sanitarno – higienicznych w gospodarstwie rolnym - porady	wg potrzeb	145*

* podana liczba nie obejmuje porad z zakresu higieny technologii produkcji rolniczej

PROW			
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres	Wykonanie
12. (PR)	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów:		
	a) porady,	wg potrzeb	2004
	b) sporządzanie oceny gospodarstwa rolnego w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb	80
	c) opracowanie planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb	-
13. (OŚ)	Programy rolnośrodowiskowe:		
	a) porady,	wg potrzeb	3981
	b) opracowanie planu rolnośrodowiskowego	750	1430
	c) opracowanie wniosku rolnośrodowiskowego pierwotnego i kontynuacyjnego	1 550	3131
	d) prowadzenie dokumentów obowiązujących w programach rolnośrodowiskowych	264	266
	e) sporządzanie planów nawozowych	wg potrzeb	205
	f) sporządzanie ekspertyz przyrodniczych	wg potrzeb	-

Cel 3.

Wsparcie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich jako miejsca samorealizacji ludności je zamieszkującej.

Problemem obszarów wiejskich województwa podlaskiego jest niska aktywność mieszkańców. Przejawia się ona głównie w obrębie dochodowości rodzin wiejskich, ich poziomu życia, oraz bezrobocia. Brak aktywności indywidualnej idzie w parze z brakiem umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji własnych interesów. Brak zdolności do kooperacji i tworzenia więzi pomiędzy ludźmi - definiowany jako niski poziom kapitału społecznego - powoduje że ludzie nie pomagają sobie nawzajem, nie zawiązują organizacji wspólnego działania (gospodarczego, społecznego), są nieufni wobec obcych i zakładają że każde nowe wyzwanie przyniesie tylko niepowodzenia. Aby ten stan zmienić trzeba uruchomić procesy aktywizujące mieszkańców wsi. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wpisuje się w działania zmierzające do nowego kształtowania obszarów wiejskich, aby z miejsca tylko wytwarzania żywności stały się również miejscem wspólnego bytu rodzin rolniczych i funkcjonujących poza rolnictwem.

Szansą na przyspieszenie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, jest pozyskiwanie przez rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich środków finansowych w ramach PROW 2007-2013 w działaniach: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, W działaniu cieszącym się największym powodzeniem tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, celem pomocy w podjęciu decyzji o składanie wniosku prowadzona była ankietyzacja wszystkich zainteresowanych. Rolnikom, spełniającym kryteria dostępu, udzielana była pomoc przy opracowywaniu wniosków (o dofinansowanie, o refundację). Dzięki powyższym działaniom powstały nowe miejsca pracy w usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa, przetwórstwie, w turystyce wiejskiej.

Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest sposobem na znalezienie źródła utrzymania, dla osób odchodzących z rolnictwa, oraz na uzyskanie dodatkowych dochodów w rodzinach rolniczych. Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi, oraz pomoc w tworzeniu „małych firm” jest ważnym elementem rozwijania ekonomicznych podstaw regionu. W minionym roku świadczone pomoc instruktazową, osobom samodzielnie sporządzającym dokumentację do uzyskania wsparcia ze środków UE, pomagano w wyborze najkorzystniejszej formy finansowania planowanych przedsięwzięć.

Po ogłoszeniu naboru wniosków pomagano sporządzać odpowiednią dokumentację. Wydana została również broszura „Poradnik Przedsiębiorczości” zawierająca stosowne przepisy prawne i instruktaż jak należy postępować zakładając mikroprzedsiębiorstwo.

Wieś podlaska dysponuje unikalnymi zasobami przestrzennymi, przyrodniczymi, kulturowymi i ludzkimi. Wykorzystując te uwarunkowania, wiele gospodarstw rolnych ma szansę na zwiększenie dochodów poprzez rozwijanie działalności agroturystycznej. Równocześnie produkowana przez nie żywność (jakościowo z reguły znacznie lepsza niż przemysłowa), odpowiednio zagospodarowana, daje szanse na poprawę warunków życia ludności wiejskiej.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej świadczone było poprzez doradztwo organizacyjno-prawne, mające na celu pomoc w utworzeniu nowych gospodarstw agroturystycznych, oraz pracę nad podniesieniem standardów świadczonych usług w już istniejących gospodarstwach agroturystycznych. Skoncentrowane było głównie na wskazywaniu odpowiedniego przygotowaniu i wyposażeniu kwatery, zagospodarowaniu otoczenia oraz marketingu usług agroturystycznych. Popularyzowaniu agroturystyki służył przeprowadzony także w ramach KSOW „Konkurs na najciekawszy projekt z zakresu turystyki wiejskiej zrealizowany z udziałem funduszy unijnych”.

Ciągle jeszcze nowym działaniem w ofercie PODR, bo realizowanym drugi rok jest wspieranie funkcjonowania organizacji pozarządowych, dających mieszkańcom wsi możliwość pocucia uczestnictwa we wspólnocie i współtworzeniu. W tym celu kontynuowano rozpoczętą na przełomie lat 2008/2009 pracę na rzecz inspirowania lokalnych społeczności do zakładania formalnych organizacji pozarządowych (NGOs), oraz pomagano w ich funkcjonowaniu. Współpraca z organizacjami (stowarzyszenia, spółdzielnie, koła gospodyń wiejskich itp.) polegała głównie na dostarczaniu im informacji, pomaganiu w pisaniu projektów, wspieraniu realizacji projektów i innych zadań merytorycznych podejmowanych przez te organizacje. Współpracowano także z wieloma Lokalnymi Grupami Działania w realizacji sprawdzonego już w Europie Programu LEADER.

W celu efektywniejszego wspierania działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich PODR prowadził współpracę z uczelniami, szkołami kształcącymi w zawodach rolniczych, z redakcjami pism branżowych, lokalnych i samorządowych, radiem i telewizją, portalami internetowymi oraz instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa.

Współpraca z uczelniami, instytutami i szkołami obejmowała: zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach, imprezach targowych organizowanych przez PODR, wymianę wydawnictw, wypożyczenia międzybiblioteczne. W 2010 r. wysłano do podlaskich uczelni 18 zaproszeń na konferencje organizowane przez PODR w Szepietowie i 62 zaproszenia na imprezy targowo-wystawiennicze. Do szkół rolniczych przekazano 82 egz. wydawnictw PODR w Szepietowie oraz wysłano 55 zaproszeń na imprezy targowe. Przeprowadzono 6 kampanii radiowych o imprezach targowych. Przygotowano i wysłano 48 informacji i komunikatów prasowych do mediów oraz 84 zaproszeń na imprezy targowo-wystawiennicze i konferencje organizowane przez PODR w Szepietowie. W mediach prasowych ukazało się blisko 130 artykułów o Ośrodku.

Ponadto doradcy PODR byli zaangażowani merytorycznie w pomoc i konsultacje przy powstawaniu prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich.

Współpraca była prowadzona z:

a) uczelniami:

- Wyższą Szkołą Menadżerską w Białymstoku - Kierunek Turystyka i Rekreacja,
- Politechniką Białostocką - Wydział Zarządzania,
- Państwową Wyższą Szkołą Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,
- Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Suwałkach - Instytut Agrobiznesu,
- Wyższą Szkołą Agrobiznesu w Łomży,
- Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczym w Siedlcach (dawna nazwa: Akademia Podlaska)

b) instytucjami:

- Instytut Ochrony Roślin,
- Instytut Technologiczno – Przyrodniczy w Falentach (połączenie dawnego Instytutu Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie i Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach),
- Instytut Zootechniki w Krakowie,
- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

c) szkołami kształcącymi w zawodach rolniczych na poziomie średnim i zawodowym w woj. podlaskim, a w szczególności ze szkołami podległymi Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Krzysztofa Kluka w Rudce,
- Zespół Szkół Techniczno- Rolniczych im. Stanisława Staszica w Sejnach,
- Zespół Szkół Rolniczych w Janowie,
- Zespół Szkół w Marianowie,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Suwałkach.

a także z innymi szkołami i centrami kształcenia praktycznego, a między innymi:

- Zespół Szkół Rolniczych im. Stanisława Reymonta w Czarajewie
- Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa w Ostrożanach
- Zespół Szkół w Wojewodzinie
- Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie,
- Zespół Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowspudzie,
- Zespół Szkół Rolniczych w Krzyżewie,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Wysokiem Mazowieckiem,
- Technikum dla Dorosłych w Grabowie.

PODR w Szepietowie współpracował z redakcjami pism branżowych, a także lokalnych i samorządowych, radiem i telewizją oraz portalami internetowymi.

Współpraca obejmowała:

- zapraszanie dziennikarzy na organizowane konferencje, wystawy, prezentacje, targi, patronaty medialne,
- przygotowywanie informacji prasowych,
- przygotowywanie kampanii promocyjnych,
- przekazywanie do prasy informacji i opracowań dotyczących rolnictwa oraz komunikatów prasowych,
- uczestnictwo w programach radiowych i telewizyjnych na temat rolnictwa,
- współpraca z mediami elektronicznymi, w tym portalami rolniczymi.

Ponadto PODR kontynuował współpracę z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa, takimi jak: Podlaska Izba Rolnicza, zawodowe związki rolnicze i branżowe związki producentów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres	Wykonanie
1. (OR)	Promocja przedsiębiorczości i rozwijania ekonomicznych podstaw regionu		
	a) opracowanie „mapy przedsiębiorczości województwa”	1	1
	b) opracowanie „mapy przedsiębiorczości powiatu	14	13*
	c) podejmowanie dodatkowych źródeł dochodu – porady	wg potrzeb	276
	d) tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – porady	wg potrzeb	107
2. (OR)	Współpraca z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich		
	a) bieżąca współpraca z LGD – doradztwo,	15	17
	b) udział w opracowaniu lub realizacji projektów współfinansowanych ze środków pomocowych wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju	20	20
3. (OR)	Budowa kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich poprzez wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGOs)		
	a) współdziałanie z liderem lub grupą inicjatywną zamierzającymi założyć organizację współpracy grupowej (NGOs)	20	18*
	b) założenie i rejestracja organizacji pozarządowej (NGOs): – doradztwo, – pomoc w sporządzeniu dokumentacji.	wg potrzeb	26 1
	c) współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:		
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo,	50	50
	– identyfikowanie źródeł dofinansowania działalności statutowej NGOs – doradztwo,	44	48
	– udział w opracowaniu lub realizacji projektów	20	26
	d) opracowanie diagnozy problemów społeczności lokalnej	14	15
	e) porady	wg potrzeb	77
4. (GA)	Inspirowanie do rejestracji produktów regionalnych na Liście Produktów tradycyjnych - doradztwo.	11 produktów	11 produktów
5. (GA)	Tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych – demonstracje	9	9
6. (GA)	Podniesienie standardów świadczonych usług w istniejących gospodarstwach agroturystycznych – doradztwo.	17 gosp.	17 gosp.
7. (GA)	Upowszechnianie zasad sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwie rolnym – doradztwo	13	13

* nie wykonanie zadań w ilości zakładanej planem wynika z długotrwałych przerw w zatrudnieniu specjalisty /odejście z pracy, choroba itp./ na stanowisku ds. przedsiębiorczości w PZDR Wysokie Mazowieckie i stanowisku ds. gospodarstwa wiejskiego i agroturystyki w PZDR Bielsk Podlaski i PZDR Augustów. Poprawne zrealizowanie zadań z zakresu „doradztwa społecznego” wymaga dobrego poznania społeczności lokalnej z którą chcemy współdziałać, ich aktywności, problemów itd. Nie robi tego pracownik stażysta, lub nawet bardziej doświadczony specjalista ale dopiero zapoznający się z problematyką społeczną. Po ustabilizowaniu się kadry w wymienionych PZDR tematy z zakresu aktywizowania społeczności lokalnych będą kontynuowane.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres	Wykonanie
8. (GA)	Upowszechnianie racjonalnego i zdrowego stylu życia – doradztwo	12	12
9. (GA)	Promocja produktów lokalnych i regionalnych (rękodzieło, wyroby kulinarne) – doradztwo	27 producentów	29
10. (IP)	Współpraca z podlaskimi uczelniami poprzez:		
	a) zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach,	wg potrzeb	18
	b) zaproszenia do uczestnictwa w imprezach targowych PODR,	wg potrzeb	62
	c) wymianę wydawnictw,	wg potrzeb	-
	d) wypożyczenia międzybiblioteczne.	wg potrzeb	-
11. (IP)	Współpraca ze szkołami rolniczymi województwa podlaskiego:		
	a) przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR,	wg potrzeb	52
	b) prezentacja szkół rolniczych i nowych zawodów na łamach Wiadomości Rolniczych,	wg potrzeb	3
	c) udostępnianie zbiorów biblioteki PODR nauczycielom i uczniom,	wg potrzeb	-
	d) zaproszenia do zapoznania się z pracą Ośrodka oraz uczestnictwa w imprezach targowych organizowanych przez PODR.	wg potrzeb	55
12. (IP)	Współpraca z mediami:		
	a) organizowanie konferencji prasowych,	wg potrzeb	-
	b) przygotowywanie informacji i komunikatów prasowych,	wg potrzeb	48
	c) przygotowywanie kampanii promocyjnych w mediach,	wg potrzeb	6
	d) patronaty medialne,	wg potrzeb	15
	e) zaproszenia na imprezy targowe PODR, konferencje.	wg potrzeb	84
13. (IP)	Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa.	wg potrzeb	11
PROW			
14. (OR)	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:		
	a) porady,	wg potrzeb	284
	b) przygotowanie dokumentacji.	wg potrzeb	27
15.(GA)	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:		
	a) porady,	wg potrzeb	1105
	b) analiza możliwości uzyskania wsparcia – ankiety,	135	165
	c) wnioski o dofinansowanie,	wg potrzeb	122
	d) wnioski o płatność.	wg potrzeb	46
16. (OR)	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (działanie osi 4 Leader):		
	a) porady,	wg potrzeb	139
	b) przygotowanie dokumentacji.	wg potrzeb	7
17. (OR, GA)	Odnowa i rozwój wsi:		
	a) porady,	wg potrzeb	25
	b) przygotowanie dokumentacji.	wg potrzeb	0

Cel 4.

Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie informacji rolniczych.

1. Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi

Doskonalenie zawodowe to proces, którego zadaniem jest pomoc rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w przystosowaniu się do funkcjonowania w zmieniających się uwarunkowaniach. W związku z tym podstawowe działania koncentrowały się na przygotowywaniu rolników do pozyskiwania środków finansowych w ramach płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań oraz na modernizację i rozwój gospodarstw.

Cel ten był realizowany różnorodnymi pozaszkolnymi formami kształcenia, a w szczególności poprzez stworzenie oferty usług edukacyjnych obejmującej:

- szkolenia,
- seminaria,
- warsztaty,
- konferencje,
- kursy.

Ponadto rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich zainteresowanym zdobywaniem i podnoszeniem kwalifikacji zawodowych udzielane były porady z tego zakresu.

Działalność szkoleniowa koncentrowała się na doskonaleniu technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej pod kątem zasady wzajemnej zgodności, oraz uzyskiwania płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań. Duży nacisk został położony na obowiązujące wymagania, dotyczące dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, w tym wymogi związane z utrzymaniem zwierząt gospodarskich. Bardzo istotnym zagadnieniem omawianym na szkoleniach był dobrostan zwierząt gospodarskich, oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań zasady wzajemnej zgodności, które zostaną wprowadzone w Obszarze C. Ponadto doradcy rolnośrodowiskowi prowadzili seminaria dotyczące zasad realizacji programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013.

W ramach upowszechnienia „Transformacja do praktyki rolniczej wyników doświadczeń terenowych” przeprowadzono łącznie 21 szkoleń, które odbywały się we wsiach, gdzie prowadzone były doświadczenia. W czasie szkoleń zapoznano uczestników z wynikami doświadczeń, prezentując nowe odmiany zbóż i ziemniaków, a także nowe technologie produkcji. Zorganizowano 4 seminaria terenowe pod nazwą „Podlaskie Dni Pola”, z udziałem 160 osób. Seminaria odbyły się w trzeciej dekadzie czerwca, w rejonach działania doradców ds. doświadczalnictwa. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z postępem biologicznym i technologicznym na przykładzie doświadczeń polowych. W seminariach uczestniczyli i rolnicy - praktycy, a także doradcy, pracownicy samorządów oraz jednostek obsługujących rolnictwo. Celem powyższych spotkań było pokazanie w praktyce polowej możliwości uzyskania różnych efektów produkcyjnych przy wykorzystaniu potencjału poszczególnych odmian, przy zastosowaniu różnych poziomów intensywności gospodarowania. Obserwacje

poczynione podczas objazdu doświadczeń oraz kontakt osobisty z realizującymi tematy pozwala korygować własne działania w ramach dobrych praktyk, eliminować błędy i doskonalić własne sposoby gospodarowania. „Podlaskie Dni Pola” zostały zrealizowane ze środków KSOW.

Odrębną grupę stanowiły warsztaty dla rolników i uczniów szkół rolniczych naszego województwa, obejmujące całokształt zagadnień związanych z produkcją biopaliwa. Popularyzowano uprawę roślin energetycznych do produkcji biopaliw oraz „biopaliwowni” na potrzeby własne gospodarstwa. Wprowadzenie roślin oleistych przyczynia się do poprawy zmianowania w gospodarstwie, a uprawa rzepaku do wzbogacenia gleby w substancję organiczną po przyoraniu resztek poźniwnych, jak też wykorzystania produktów ubocznych w postaci makuchów w żywieniu zwierząt gospodarskich. Warsztaty były prowadzone metodą wykładu i pokazu. Pokazy tłoczenia odbywały się będą na bazie zainstalowanych urządzeń w „Centrum edukacji i produkcji biopaliw na własne potrzeby” w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Warsztaty pozwalały zapoznać się z urządzeniami do produkcji biopaliw, jak też procedurami związanymi z zakładaniem składu podatkowego.

Szczególne znaczenie miało także informowanie na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozwój gospodarstw, oraz zapozdawanie rolników z zasadami rozliczania podatku VAT i ubezpieczeń w rolnictwie.

Rolnikom i mieszkańcom wsi stworzona była również możliwość odpłatnego udziału w szkoleniach i kursach nadających uprawnienia tj. stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin, operatorów kombajnów zbożowych. Przeprowadzono 144 szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, w których uczestniczyło 3 896 osób, w tym 7 pracowników Ośrodka; 7 kursów dla operatorów kombajnów zbożowych, w których udział wzięło 157 osób oraz przeprowadzono dwa egzaminy dla dwóch osób na tytuł zawodowy w zawodzie rolnik.

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Plan	Wykonanie
1. (PR)	Zasady wypełniania wniosków o przyznanie płatności obszarowych w roku 2010	seminarium	118	118
2. (PR)	Edukacja rolników i uczniów szkół rolniczych z zakresu technologii produkcji biopaliwa w gospodarstwie rolnym	warsztaty	5	5
3. (PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań wzajemnej zgodności	seminarium	26	30
4. (PZ)	Wymogi dotyczące utrzymania zwierząt gospodarskich, warunkujące otrzymanie funduszy pomocowych Unii Europejskiej.	seminarium	19	19
5. (PZ)	Budowa i wyposażenie budynków inwentarskich dla bydła oraz budownictwo	konferencja	1	1

	wiejskie			
Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Plan	Wykonanie
6. (DT)	Transformacja do praktyki rolniczej wyników doświadczeń terenowych	seminarium	20	21
7. (DT)	Prezentacja doświadczeń i kolekcji kukurydzy na polu doświadczalnym.	warsztaty	wg potrzeb	5
8. (OŚ)	Realizacja programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013	seminarium	62	63
9. (DE)	Ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie	seminarium	14	16
10. (DE)	Podatek VAT w rolnictwie	seminarium	14	14
11. (DE)	Możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw rolnych	seminarium	14	14 Umowa z MRiRW
12. (OR)	Możliwości pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodu	seminarium	14	15
13. (OR)	Inicjowanie działań zmierzających do tworzenia organizacji grupowej współpracy	seminarium	28	26*
14. (GA)	Możliwości wsparcia finansowego dodatkowej działalności pozarolniczej	seminarium	21	18*
15. (GA)	Zagospodarowanie zagrody wiejskiej zgodnie z KDPR	seminarium	11	11
16. (GA)	Organizacja gospodarstwa agroturystycznego	seminarium	5	5
17. (GA)	Produkty regionalne i tradycyjne – zasady ochrony	seminarium	2	3
18. (MD)	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	szkolenie	48	144
19. (MD)	Szkolenie w zakresie obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin	szkolenie	wg potrzeb	0
20. (MD)	Kurs dla operatorów kombajnów zbożowych	kurs	wg potrzeb	7
21. (MD)	Integrowana Produkcja Roślin - szkolenie	szkolenie	wg potrzeb	0
22. (MD)	Kurs przygotowujący do egzaminu na tytuł zawodowy w zawodzie rolnik	kurs	wg potrzeb	0
23. (PZ)	Kurs przygotowujący do egzaminu na tytuł zawodowy i tytuł mistrza w zawodzie pszczelarz	kurs	wg potrzeb	0

* nie wykonanie zadań w ilości zakładanej planem wynika z długotrwałych przerw w zatrudnieniu specjalisty /odejście z pracy, choroba itp./ na stanowisku ds. przedsiębiorczości w PZDR Wysokie Mazowieckie i stanowisku ds. gospodarstwa wiejskiego i agroturystyki w PZDR Bielsk Podlaski i PZDR Augustów. Poprawne zrealizowanie zadań z zakresu „doradztwa społecznego” wymaga dobrego poznania społeczności lokalnej z którą chcemy współdziałać, ich aktywności, problemów itd. Nie zrobi tego pracownik stażysta, lub nawet bardziej doświadczony specjalista ale dopiero zapoznający się z problematyką społeczną. Po ustabilizowaniu się kadry w wymienionych PZDR tematy z zakresu aktywizowania społeczności lokalnych będą kontynuowane.

Seminaria nt „Możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw rolnych” zrealizowano w ramach projektu edukacyjnego (Umowa z MRiRW nr BDGzp-2125A-11/10 z dnia 15 lutego 2010 r.). W ramach tej samej umowy przeprowadzono również seminarium na temat „Finansowanie inwestycji budowlanych w ramach działania PROW 2007 – 2013”.

Ponadto we współpracy z MRiRW przeprowadzono szkolenie nt. „Działania informacyjne i promocyjne” i „Uczestnictwo rolników w systemach jakości produkcji”, w którym uczestniczyło 30 osób.

Ponadplanowa zrealizowano 14 seminariów na zlecenie IERiGŻ nt. Raport dynamiczny gospodarstwa rolnego PL FADN, z udziałem 316 rolników.

Z wyżej wymienionej oferty usług edukacyjnych PODR w Szepietowie skorzystało ponad 20 tys. osób.

Wsparciem tych działań było opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Coraz więcej mieszkańców obszarów wiejskich poszukuje informacji w internecie. Na stronie internetowej PODR Szepietowo umieszczono 334 publikacji, w tym artykuły, sprawozdania, fotoreportaż, notatki prasowe, ogłoszenia i komunikaty, a także najciekawszych artykuły z bieżących numerów „Wiadomości Rolniczych”. Publikowane były w kategoriach: Informacje o PODR, Aktualności, Imprezy targowe, Wydawnictwa, Programy i projekty, Produkcja roślinna, Produkcja zwierzęca, Ekonomika, Ochrona środowiska, Ekologia, Przedsiębiorczość, Agroturystyka, Dom i Rodzina, Szkolenia.

Promocja działalności PODR Szepietowo na stronie internetowej obejmowała:

- prezentację obowiązujących wymogów i standardów jakościowych,
- popularyzację informacji o możliwościach korzystania z instrumentów wsparcia gospodarstw rolnych,
- popularyzowanie wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w rolnictwie,
- promocję imprez wystawienniczo-targowych PODR,
- prezentację pracy wdrożeniowo-upowszechnieniowej,
- prezentację współpracy z instytucjami o podobnym profilu działalności, w tym również, współpracy międzynarodowej Ośrodka.

Poprzez Biuletyn Informacji Publicznej, były publikowane informacje, komunikaty dotyczące przetargów oraz ogłoszenia. W 2010 roku na Biuletynie Informacji Publicznej PODR zamieszczono 15 informacji i 4 ogłoszeń o przetargach publicznych.

Informacje rolnicze upowszechniane były także na tablicach ogłoszeń. W dyspozycji PODR jest 148 tablic informacyjnych na terenie województwa, które znajdują się w urzędach gmin i Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego. Umożliwiało to przekazywanie w tradycyjny sposób informacji w postaci ogłoszeń, komunikatów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Plan	Wykonanie
1. (IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na stronie internetowej PODR (www.odr.pl):	324	334
	– produkcja roślinna,	29	25
	– produkcja zwierzęca,	31	10
	– doświadczalnictwo,	8	55
	– ekologia i ochrona środowiska,	55	58
	– ekonomika	50	33
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	40	26
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka,	31	34
	– szkolenia,	40	62
	– inne,	40	25
2. (IP)	Biuletyn Informacji Publicznej – strona podmiotowa PODR w Szepietowie - informacje, przetargi, ogłoszenia	12	19
3. (IP)	Publikacja artykułów w Wiadomościach Rolniczych:	312	322
	– produkcja roślinna,	32	40
	– produkcja zwierzęca,	32	46
	– doświadczalnictwo,	12	8
	– programy rolnośrodowiskowe i ekologia,	66	41
	– ekonomika	56	28
	– przedsiębiorczość	15	19
	– organizacje pozarządowe	22	17
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka,	27	37
	– grupy producenckie,	10	2
	– inne,	40	84
4.(IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na tablicach ogłoszeń – komunikaty i ogłoszenia, notowania cen (liczba tablic).	148 tablic	148
5. (IP)	Działalność biblioteczna		
	– wypożyczenia,	wg potrzeb	1306
	– czytelnia – wykorzystanych materiałów,	wg potrzeb	1852

Popularyzacja wiedzy i informacji rolniczej odbywała się również poprzez wydawnictwa PODR.

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład	Realizacja
1.	Technologia uprawy ziemniaków jadalnych o wysokich walorach jakościowych	broshura	luty	2000	2000
2.	Wyniki Doświadczeń Terenowych za rok 2009	broshura	luty	500	500
3.	Poddawanie matek pszczelich	broshura	kwiecień	1000	1000
4.	Realizacja programów rolnośrodowiskowych	broshura	luty	2000	2000 Umowa z MRiRW

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład	Realizacja
5.	Wykorzystanie w rolnictwie odnawialnych źródeł energii	broszura	styczeń	1000	1000
6.	Zarządzanie gospodarstwem ekologicznym	broszura	lipiec	1000	1000 Umowa z MRiRW
7.	Poradnik przedsiębiorczości	broszura	luty	500	500 Umowa z MRiRW
8.	Oferta PODR dla społeczności lokalnych	ulotka	styczeń	500	rezygnacja*
9.	Jak założyć stowarzyszenie	broszura	styczeń	300	500 Umowa z MRiRW
10.	VAT w rolnictwie	broszura	marzec	1000	1000
11.	Agroarena 2010	ulotka	luty	500	200
12.	Wiadomości Rolnicze – 11 numerów w nakładzie ~4300 miesięcznie	czasopismo	grudzień 2009 - grudzień 2010	47300	44150
13.	Katalog wystawców - Regionalna Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym	broszura	czerwiec	1000	1000
14.	Katalog wystawców - Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie.	broszura	kwiecień	300	300
15.	Katalog wystawców - Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie „Jesień w sadzie i ogrodzie”	broszura	październik	300	300
16.	Katalogi zwierząt bydła, trzody, koni, owiec - Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	broszura	czerwiec	1000	500 Umowa KSOW
17.	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie	plakat B3	marzec	1000	1000
18.	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego i Zielona Gała	plakat B3	kwiecień	1000	1000
19.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat B3	maj	1500	2000 Umowa KSOW
20.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat A1	maj	200	200 Umowa KSOW
21.	Targi AgroEkoTurystyczne	plakat B3	czerwiec	1000	1000 Umowa KSOW
22.	Dzień Kukurydzy, Wojewódzki Konkurs Orki	plakat B3	sierpień	1000	1000
23.	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	plakat B3	październik	1000	1000
24.	Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym.	plakat B3	maj	200	200 Umowa KSOW
25.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	zaproszenie	maj	600	1000

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład	Realizacja
26.	Papier firmowy	-	luty	5000	5000
27.	Wizytówki i identyfikatory	-	wg potrzeb	wg potrzeb	3270
28.	Materiały konferencyjne i szkoleniowe	-	wg potrzeb	wg potrzeb	-
29.	Zaproszenia	-	wg potrzeb	wg potrzeb	2520
30.	Pisma marketingowe	-	wg potrzeb	wg potrzeb	48

* Zakładano wydanie ulotki reklamowej, jednak po dokonaniu analizy opracowanych materiałów odstąpiono ze względów ekonomicznych.

Plan wydawniczy obejmował 30 pozycji, w tym 9 tytułów to broszury merytoryczne, które wydano w nakładzie 9500 egzemplarzy, wydano jeszcze 6 tytułów poza planem w łącznym nakładzie 4500 egzemplarzy. Cztery tytuły z pośród wcześniej wymienionych sfinansowano ze środków w ramach projektu edukacyjnego (Umowa z MRiRW nr BDGzp-2125A-11/10 z dnia 15 lutego 2010 r.), a kolejne 4 nieujęte w planie ze środków pochodzących z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

W planie nieujęta była publikacja „Obowiązki rolników wynikające z ustawy o ochronie zwierząt” w nakładzie 500 egz. oraz wznowiona ulotka „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów” również w nakładzie 500 egz.

W ramach środków pochodzących z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich opracowano i opublikowano 4 broszury nieujęte w planie wydawnictw, tj.:

- Podlaskie tradycją stoi – nakład 1000 egz.,
- Analiza zmiennych kosztów produkcji – nakład 1000 egz.,
- Znaczenie orki w praktyce – nakład 1000 egz.,
- Nowoczesne techniki żywienia zwierząt i zarządzania stadem – materiały seminaryjne – nakład 500 egz.

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Termin wydania	Nakład	Realizacja
1	Obowiązki rolników wynikające z ustawy o ochronie zwierząt”	broszura	czerwiec	500	500 środki własne
2	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	ulotka	maj	500	500 środki własne
3	Nowoczesne techniki żywienia zwierząt i zarządzania stadem	materiały seminaryjne	czerwiec	500	500 Umowa KSOW
4	Znaczenie orki w praktyce	broszura	wrzesień	1000	1000 Umowa KSOW
5	Podlaskie tradycją stoi	broszura	listopad	1000	1000 Umowa KSOW
6	Analiza zmiennych kosztów produkcji	broszura	listopad	1000	1000 Umowa KSOW

Od 20 już lat PODR w Szepietowie wydaje Wiadomości Rolnicze, które w 2010 roku wydawane były w nakładzie rocznym 44150 egz., tj. o 6% mniejszym niż planowano. Nakład uległ obniżeniu w związku ze zmniejszoną liczbą prenumeratorów. W miesięczniku opublikowano 322 artykuły i notatek prasowych przygotowane przez doradców rolniczych. W XVIII edycji konkursu na „Najlepsze czasopismo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego”, którego finał odbył się w październiku 2010, Wiadomości Rolnicze zostały sklasyfikowane na drugim miejscu wśród wszystkich, ocenianych w konkursie czasopism. W ramach Agrokłasy ODR, prowadzonej przez ogólnopolskie czasopismo Magazyn ludzi przedsiębiorczych AGRO, Wiadomości Rolnicze wygrały rywalizację zdobywając złotą statuetkę.

Wydawnictwa PODR dostępne są m.in. w Bibliotece fachowej w Centrali PODR w Szepietowie. Działalność biblioteczna polegała na gromadzeniu, przechowywaniu materiałów bibliotecznych, oraz uzupełnianiu zasobów bibliotecznych o nowości książkowe, czasopisma fachowe, materiały szkoleniowe, materiały pokonferencyjne z zakresu rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw prezentujących osiągnięcia podlaskiego rolnictwa, gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i innych.

Na koniec 2010 roku księgozbiór obejmował zbiór biblioteczny – 12231 egz. i 50 tytułów czasopism. Dokonano 1306 wypożyczeń, i skorzystano z 1852 materiałów w czytelni.

W korzystaniu ze zbiorów bibliotecznych pomocne były bazy bibliograficzne: SIGŹ i Teksty oraz baza aktów prawnych LEX.

Każdy czytelnik miał możliwość samodzielnego lub z pomocą bibliotekarza dokonania wyboru materiałów. Do dyspozycji czytelnika przeznaczone było stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu.

Popularyzacja książek i idei czytelnictwa realizowano poprzez: zorganizowanie 3 kiermaszy wydawnictw rolniczych podczas imprez organizowanych przez PODR, stałą wystawę czasopism rolniczych znajdujących się w bibliotece, reklamę oferty biblioteki na stronie internetowej Ośrodka i na łamach Wiadomości Rolniczych, popularyzację czytelnictwa Wiadomości Rolniczych i prasy rolniczej w bibliotece PODR i bibliotekach w powiatowych zespołach doradztwa rolniczego.

W 2010 rok były również przeprowadzone liczne przedsięwzięć w formie konkursów.

Ośrodek zgłosił 7 rolników do XVII edycji Ogólnopolskiego Konkursu Rolnik Farmer Roku.

PODR w Szepietowie był współorganizatorem konkursu „Bezpieczne gospodarstwo rolne” i dwóch konkursów z branży zwierzęcej: Ogólnopolskiego Konkursu na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego na który zgłosił 10 kandydatów oraz Ogólnopolskiego Konkursu Producent Trzody Chlewnej na który zgłoszono 3 uczestników.

Ośrodek uczestniczył także w realizacji konkursu „Nasze kulinarne dziedzictwo”, który polegał na identyfikacji i promocji regionalnej żywności Podlasia, oraz na inspirowaniu działań na rzecz rozwoju i sprzedaży. Do konkursu zakwalifikowało się 79 produktów regionalnych.

Pozyskując dofinansowania w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich organizował konkurs:

- Agroliga 2010 na szczeblu wojewódzkim (12 gospodarstw i 1 firma z branży około rolniczej) oraz seminarium podsumowujące ten konkurs, w którym uczestniczyło 204 osoby,
- konkurs na najciekawszy projekt z zakresu turystyki wiejskiej zrealizowany z udziałem funduszy unijnych,
- konkurs wojewódzki na najlepsze gospodarstwo ekologiczne,
- wojewódzki konkurs orki pługami tradycyjnymi.

W celu popularyzacji produkcji ekologicznej i przetwórstwa produktów ekologicznych zorganizowany został konkurs wojewódzki na najlepsze gospodarstwo ekologiczne. Konkurs podsumowano 4 października 2010 r. podczas seminarium na temat "Dobre praktyki rolnicze w gospodarstwie ekologicznym", z udziałem 107 osób. Wyłonieni laureaci skierowani zostali na szczebel krajowy. W etapie krajowym konkursu gospodarstwo z województwa podlaskiego zajęło II miejsce.

Wojewódzki konkurs orki pługami tradycyjnymi po raz trzeci w 2010 roku zorganizowano podczas Podlaskiego Dnia Kukurydzy wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego. Jego celem było popularyzowanie prawidłowej agrotechniki, właściwe wykorzystanie sprzętu oraz promowanie postawy „być najlepszym”. Składał się z dwóch etapów: rejonowego i wojewódzkiego. Rejonowe eliminacje odbyły się w dniach: 1 września 2010 r. w Dowspudzie, 2 września w Rudce i 3 września w Czartajewie na polach należących do wyżej wymienionych Szkół Rolniczych. W eliminacjach rejonowych uczestniczyło ogółem 28 zawodników (po 2 z każdego powiatu). Każde eliminacje rejonowe wyłoniły po dwóch najlepszych oraczy do finału wojewódzkiego. Finałowe zmagania, w których uczestniczyło 6 oraczy, odbyły się 5 września na polach Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Nagrody uczestnikom konkursu zakupiono ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich „Identyfikacja i analiza możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazanie informacji na ich temat”. Zmagania konkursu obserwowała ta sama publiczność, która uczestniczyła w pokazach z zakresu zbioru kukurydzy. Sprzęt umożliwiający przeprowadzenie eliminacji rejonowych i finału konkursu (ciągnik Zetor i pług zagonowy „Overum”) udostępniła firma AGROROLNIK ze Śniadowa i firma KONSKILDE.

Lp.	Nazwa konkursu	Plan	Wykonanie
1. (IP)	Farmer Roku 2010	6 zgłoszeń	7 zgłoszeń
2. (PZ)	Ogólnopolskiego Konkursu na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego - współorganizacja	6 zgłoszeń	10 zgłoszeń
3. (PZ)	Ogólnopolskiego Konkursu Producent Trzody Chlewnej - współorganizacja	3 zgłoszenia	3 zgłoszenia
4. (BHP)	Bezpieczne gospodarstwo rolne - współorganizacja	wg potrzeb	1 zgłoszenie

W 2010 roku odbyły się imprezy przewidziane w kalendarzu imprez PODR, tj.: Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie, Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala, Targi AgroEkoTurystyczne, VI Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego,

XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym, Dzień Kukurydzy oraz Targi Ogrodnicze „Jesień w Sadzie i Ogrodzie” i Targi Pszczelarskie. Szacuje się, że imprezy odwiedziło ponad 156 tys. zwiedzających.

Po raz XVI 24-25 kwietnia odbyły się Wiosenne Targi Ogrodnicze, którym towarzyszyły Targi Pszczelarskie. Słoneczna pogoda sprzyjała odwiedzaniu szepietowskiej Agroareny, którą tłumnie zapelnili zarówno wystawcy jak i kupujący. Swoją ofertę prezentowało ponad 165 renomowanych firm z kraju m.in: Grodziska, Siedlec, Gniezna, Lublina, Starogardu Gdańskiego, Puław, a także z regionu, na 195 stoiskach. Jak co roku oferta handlowa była bardzo bogata. Ponadto w trakcie targów PODR w Szepietowie jako wydawca miesięcznika Wiadomości Rolnicze świętował dwudziestolecie czasopisma. Była to również dobra okazja do spotkania z czytelnikami i przyjaciółmi WR, a także do wręczenia tym najbardziej zasłużonym „Chochli” – symbolu czerpania wiedzy.

W dniach 22-23 maja 2010 roku Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie po raz piąty zorganizował pokazy zbioru i konserwacji pasz z użytków zielonych w ramach imprezy Zielona Gala 2010. W dniu tym odbyły się również III Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, podczas których prezentowano najnowocześniejsze rozwiązania konstrukcyjno-budowlane. Na stoiskach Agroareny oglądano kosiarki, przetrząsacze, zgrabiarki, prasy i owijarki, a także ciągniki z nimi współpracujące. Zainteresowanie wzbudzały również stoiska, na których prezentowano materiały budowlane i instalacyjne, pokrycia dachowe i materiały wykończeniowe. 22 maja odbyło się również Forum Rolnicze Województwa Podlaskiego, podczas którego rolnicy i reprezentanci instytucji obsługujących rolnictwo rozmawiali o aktualnej sytuacji w rolnictwie. W imprezie wzięło udział około 20 tysięcy rolników.

W dniach 25-27 czerwca 2010 r. odbyła się VI Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego oraz XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych. Do Szepietowa przyjechali rolnicy z całego kraju. Tym samym hodowcy z województwa podlaskiego mogli się spotkać z najlepszymi hodowcami w kraju. Przy okazji tej imprezy odbyła się również promocja spożycia mleka i mięsa wołowego. Kampania promocyjna wołowiny "Woły na stoły" to projekt "Promocja walorów kulinarnych, odżywczych i zdrowotnych oraz konsumpcji mięsa wołowego w Polsce", finansowany ze środków Funduszu Promocji Mięsa Wołowego. Głównym organizatorem projektu była PFHBiPM, a realizowano go we współpracy z Polskim Zrzeszeniem Producentów Bydła Mięsnego oraz Polskim Związkiem Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego. W wystawie wzięło udział 116 hodowców z całego kraju, którzy zaprezentowali ponad 550 zwierząt (bydło mleczne, mięsne, trzoda chlewna, konie, owce oraz drób hodowlany) z czego 300 sztuk było oceniane. Poza konkursem prezentowano kangury, kuce szetlandzkie, szynszyle, nutrie, króliki, drób ozdobny, gołębie, ptaki egzotyczne oraz inne drobne zwierzęta. Podczas Wystawy w ramach przedsięwzięć edukacyjnych oraz konsultacji tematycznych zorganizowano blok seminaryjny, który miał na celu wymianę doświadczeń oraz promocję i upowszechnianie nowoczesnych technik żywienia zwierząt, ich wpływu na poprawę wskaźników rozrodu, prezentacje żywieniowych zasad profilaktyki chorób metabolicznych u bydła oraz uwarunkowań żywieniowych w tuczu świń. Przedstawiono innowacje z zakresu zarządzania stadem, zasad produkcji dobrej jakości pasz konserwowanych, wykorzystania kukurydzy jako uniwersalnego źródła energii oraz prezentowano czynniki decydujące o jakości mięsa

wieprzowego, a także wskazanie możliwych kierunków rozwoju gospodarstw. Zadanie to zorganizowane zostało w ramach działania: „Przeniesienie dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych, organizacja wymiany doświadczeń i „know-how”” w ramach umowy z Sekretariatem Regionalnym KSOW. W konferencji uczestniczyło 587 osób, w tym: rolnicy oraz hodowcy trzody chlewnej i bydła, służby doradztwa rolniczego oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz rolnictwa. W trakcie Wystawy odbyło się również wręczenie pucharu za zdobycie tytułu „Targowego Lidera 2009” przez Redakcję Zagrody. Od kilkunastu lat wystawa cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem. Szacuje się, że „podlaską polagrę” odwiedziło ok. 100 tysięcy zwiedzających.

Po raz drugi PODR w Szepietowie zorganizował w dniach 3-4 lipca 2010 roku w Augustowie, mieście niezwykle atrakcyjnym turystycznie, targi AgroEkoTurystyczne, aby promować rolnictwo ekologiczne oraz działalność agroturystyczną. Targom towarzyszyły działania edukacyjne (seminarium na temat jakości żywności, z udziałem 74 osób; konkurs wiedzy ekologicznej dla dzieci, młodzieży i producentów) finansowane ze środków KSOW. Produkty wystawiało 56 wystawców, a Targi te zgromadziły na augustowskim rynku ok. 5 tys. osób.

5 września 2010 roku, już po raz dziewiąty, organizowany był w Szepietowie Podlaski Dzień Kukurydzy. Podlaski Dzień Kukurydzy to impreza głównie o charakterze edukacyjnym, która ma na celu zaprezentowanie najnowszych technologii produkcji i zbioru kukurydzy, a także pomoc rolnikom w rozwiązywaniu problemów, z jakimi spotykają się w trakcie uprawy. Dlatego wartościowym wzbogaceniem Podlaskiego Dnia Kukurydzy były wykłady wprowadzające do nowatorskiego pokazu zbioru kukurydzy do zakiszania w rękawie foliowym. Temat kukurydzy skłonił do przyjazdu do Szepietowa ok. 5 tys. rolników.

5 września PODR w Szepietowie zorganizował stoisko z wystawą płodów rolnych na Dożynkach Wojewódzkich w Surazhu, a 12 września na Dożynkach Diecezji Łomżyńskiej w Piątnicy. Stoiska PODR organizowane były również na dożynkach powiatowych i gminnych oraz na imprezach lokalnych.

16 i 17 października 2010 roku można było zapoznawać się z ofertą wystawienniczą Targów Ogrodniczych "Jesień w sadzie i ogrodzie". Imprezie towarzyszyły konferencje i szkolenia: Konferencja podsumowująca projekt "Ekologizacja gospodarstw agroturystycznych Podlasia" z udziałem gości z Instytutu Włókien Naturalnych z Poznania oraz rolników prowadzących uprawy lnu i konopi, a także Konferencja "Odnawialne źródła energii dla domu i biznesu". Podczas targów (17.X) odbyło się również Forum Rolnicze Województwa Podlaskiego, podczas którego rolnicy i reprezentanci instytucji obsługujących rolnictwo rozmawiali o aktualnej sytuacji w rolnictwie. Targi odwiedziło ok. 8 tys. zwiedzających.

Wszystkim imprezom organizowanym w Szepietowie towarzyszyły warsztaty przybliżające proces techniczny tłoczenia i estryfikacji oleju rzepakowego na bazie urządzeń PODR w Szepietowie oraz stoisko informacyjne PROW 2007-2013 realizowane w ramach projektu edukacyjnego (Umowa z MRiRW nr BDGzp-2125A-11/10 z dnia 15 lutego 2010 r.).

Kalendarz imprez		
1. (PR, PZ)	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie	24-25 VI*
2. (DE, PZ)	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala	22-23 V
3. (PZ)	VI Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego, XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym	25-27 VI
4. (OŚ, GA)	Targi AgroEkoTurystyczne - Rynek Zygmunta Augusta w Augustowie	3-4 VII
5. (PR, PZ)	Podlaski Dzień Kukurydzy, III Konkurs Orki	5 X
6. (PR, PZ)	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie” i Targi Pszczelarskie	16-17 X
7. (PR)	Wystawy produktów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych	VIII-IX

* nastąpiła zmiana terminu w stosunku do pierwotnie planowanej ze względu na żałobę narodową.

Doskonalenie zawodowe kadry doradczej

Doskonalenie zawodowe kadry doradczej w 2010 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Lp.	Forma doskonalenia	Liczba uczestników	
		plan	wykonanie
2	Kursy:		
	– Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	20	0*
	– Pedagogiczny dla wykładowców pozaszkolnych form kształcenia	20	0*
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance) w gospodarstwie rolnym	20	22
	– Operator kombajnu zbożowego	10	4
3	Seminaria i warsztaty:		
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance) w gospodarstwie rolnym	136	4
	– Wypełnianie wniosków o płatności bezpośrednie oraz wniosków i niezbędnej dokumentacji z działań PROW	90	178
	– Zasady opracowywania strategii rozwoju	30	0*
	– Zakładanie i prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego	25	0*
	– Przygotowanie i realizacja projektów	30	17
4	Kształcenie na odległość:		
	– Zarządzanie finansami i korzystanie z bankowości elektronicznej	30	0*
	– Ekonomika, zarządzanie i technologia w rolnictwie	30	0*
	– Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	30	0*

* zrezygnowano z realizacji, ponieważ nie zatrudniano nowych pracowników.

Pozaplanowo zrealizowano następujące formy doskonalenia zawodowego kadry doradczej:

- warsztaty „ Technologia produkcji roślinnej – warsztaty w zakresie siewu zbóż ozimych” – 24 osoby,
- szkolenie przygotowujące do egzaminu na doradcę rolnośrodowiskowego – 20 osób,
- szkolenie – „Podatek VAT w rolnictwie” – 31 osób,
- seminarium – „Zmiany w podatku od towarów i usług w 2011 roku” – 19 osób,
- seminarium – „Formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych działalności gospodarczej prowadzonej przez rolników” – 13 osób,
- seminarium – „Zmiany w działaniu „Modernizacja gospodarstw rolnych”” – 68 osób,
- kurs internetowy – „Nowe przepisy w rolnictwie ekologicznym i technologii produkcji” – 44 osoby,
- seminarium internetowe – „Wsparcie dla Lokalnych Grup Rybackich” – 7 osób,
- seminarium – „Metodyka doradztwa w zakresie cross – compliance” – 40 osób,

- szkolenie – „Zasady otrzymania dopłat bezpośrednich, a obowiązek spełnienia przez gospodarstwa zasad wzajemnej zgodności, ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych w województwie podlaskim” – 84 osoby,
- warsztaty – „Organizacja hodowli bydła mlecznego oraz trzody chlewnej w HZZ Knyszyn” – 36 osób.

Kadra doradcza brała udział w 57 seminariach organizowanych m.in. przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (119 osób).

W 2010 roku doskonalenie zawodowe kadry doradczej zostało w znaczący sposób ograniczone. Zrealizowane zostały jedynie tematy mające bezpośredni wpływ, na jakość zadań wykonywanych przez doradców PODR.

Projekty ujęte w planie

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego współuczestniczył w realizacji i pozyskiwał projekty do realizacji w ramach środków krajowych i unijnych.

W roku 2010 były realizowane następujące projekty:

Lp.	Nazwa działania	Zrealizowano	Wartość
1. (OR)	POKL, Działanie 8.1.2 – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie – „Cztery Horyzonty - reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa w oparciu o walory turystyczne i kulturowe ich miejsca zamieszkania” – 4 szkolenia (40 godz.) „Pracownik turystyki z elementami małej gastronomii, obsługi klienta i recepcji” – 4 szkolenia (40 godz.) „Kucharz regionalny” – 4 szkolenia (40 godz.) „Organizator turystyki wiejskiej” – 2 szkolenia (40 godz.) „Aranżacja ogrodów i terenów zielonych” – 2 szkolenia (40 godz.) „Animador kulturalny”	4/60 osób 4/49 osób <i>Do realizacji w 2011r</i> 2/29 osób 1/16 osób <i>(drugie do realizacji w 2011 roku)</i>	210 250,00 zł
2. (DT)	Fundusz dla organizacji pozarządowych – „Ekologizacja gospodarstw agroturystycznych” – współpartnerstwo z LOT „Brama na Bagna”	1	117 396 zł
3. (OR)	Leonardo da Vinci – projekt partnerski „Ustawiczne kształcenie kadry doradczej zaangażowanej w rozwój obszarów wiejskich państw regionu bałtyckiego	realizacja do 30.07. 2011	łącznie 18000 euro
4. (PR)	Produkcja bioenergii na bazie agrobiomasy w województwie podlaskim	1	123 802,31 zł

Projekt **„Cztery Horyzonty - reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa w oparciu o walory turystyczne i kulturowe ich miejsca zamieszkania”** realizowany jest w partnerstwie z Białostocką Fundacją Kształcenia Kadr /BFKK/ partnerem wiodącym. Jest to czwarta edycja regionalnego projektu realizowanego w ramach POKL Działanie 8.1.2. Dotychczas zrealizowano:

- Nowe Horyzonty – okres realizacji 2005 - 2007 /tylko BFKK/
- Nowe Horyzonty – okres realizacji 2006 - 2008 /BFKK i PODR/
- Nowe Horyzonty 3 – okres realizacji 2008 - 2009 /BFKK i PODR/

Celem projektu CZTERY HORYZONTY jest reorientacja zawodowa 400 rolników i domowników z woj. podlaskiego w kierunku zawodów i usług związanych z walorami turystycznymi i kulturowymi miejsca zamieszkania. Projekt obejmuje poradnictwo zawodowe wyjazdy studyjne, szkolenia grupowe i szkolenia indywidualne (28 szt.) w tym:

- szkolenia kulinarne „Kucharz regionalny, „Pracownik agroturystyki z elementami małej gastronomii, obsługi klienta i recepcji”, „Organizator turystyki wiejskiej”,
- szkolenia transportowe (prawo jazdy kat. D, D1 +E),
- szkolenia opiekuńcze i rehabilitacyjne „Opieka nad osobami starszymi z elementami rehabilitacji”,
- szkolenia budowlane „ Robotnik ogólnobudowlany ze specjalnością zdun, dekarz, stolarz, kowal, „Aranżacja ogrodów i terenów zielonych”,
- szkolenia indywidualne – operator wózków widłowych, operator maszyn ciężkich, spawacz, piekarz, wędliniarz i inne.

W roku 2010 PODR zrealizował 11 szkoleń 40 godzinnych dla 154 uczestników. Pozostałe szkolenia i zakończenie projektu w tym również działań realizowanych przez BFKK nastąpi w czerwcu 2011 roku.

Projekt partnerski programu **Leonardo da Vinci pt. „Ustawiczne doskonalenie zawodowe kadry doradczej zaangażowanej w rozwój obszarów wiejskich w państwach Regionu Bałtyckiego”** realizowany jest przez doradców z Polski, Litwy i Łotwy. Realizację rozpoczęto jeszcze w roku 2009, a całkowite zakończenie przewidziane jest w lipcu 2011 roku. Projekt ma na celu:

- promocję wymiany informacji na temat innowacji i dobrych praktyk w wybranych sektorach obszarów wiejskich, w tym w doradztwie rolniczym;
- wzmacnianie kompetencji doradców rolniczych poprzez współuczestnictwo w spotkaniach, przygotowujących do rozwiązywania problemów metodą projektową;
- stworzenie sieci instytucji doradczo-szkoleniowych pomiędzy państwami nadbałtyckimi w ramach wspólnej strategii działania.

Projekt realizuje międzynarodowa 18 - osobowa grupa specjalistów (po 6 osób z każdego kraju, stanowiących zespoły krajowe). W ramach projektu przewidziano wspólne szkolenia, wizyty w krajach partnerów oraz działania lokalne polegające na wypracowaniu wspólnych narzędzi doradczych. Pierwsze działania projektowe /wizyta studyjna/ odbyła się w dniach 21-25 września 2009 w Szepietowie. W 2010 roku miały miejsce wyjazd studyjny na Łotwie /26 – 30 kwietnia/ i Litwie 6 – 10 września. Aktualnie trwają prace nad opracowaniem raportu i planów długofalowej współpracy.

Realizacja w latach 2009-2010 wniosku z dziedziny Edukacja Ekologiczna **„Produkcja bioenergii na bazie agrobiomasy w województwie podlaskim”** została dofinansowana w formie dotacji z WFOŚiGW w Białymstoku.

Zrealizowane zadania w ramach założeń programowych to:

- Jedno szkolenie specjalistyczne dla 37 doradców PODR w Szepietowie z tematyki: „Rośliny i surowce rolne służące do produkcji bioenergii”, 105 szkoleń gminnych dla 2158 rolników oraz 10 szkoleń dla 282 uczniów ostatnich klas szkół rolniczych z tematu: „Kluczowe elementy agrotechniki w uprawie roślin energetycznych przeznaczonych na biokomponenty i biopaliwa”, 14 seminariów powiatowych dla 304 osób-przedstawicieli: samorządów i instytucji działających na rzecz rolnictwa oraz rolników na temat: „Możliwości uprawy roślin energetycznych w powiecie z przeznaczeniem ich na biokomponenty i biopaliwa”.

- Zorganizowanie 22 pokazów technicznych tłoczenia i estryfikacji oleju z udziałem 692 osób w tym: 10 dla 393 rolników, 10 dla 205 uczniów szkół rolniczych i 2 dla 94 studentów z WSA w Łomży i Uniwersytetu Humanistyczno – Przyrodniczego w Siedlcach. Pokazy przeprowadzono na bazie urządzeń w PODR w Szepietowie w ramach utworzonego „Centrum edukacji i produkcji biopaliw płynnych na własne potrzeby”. Zakup w/w urządzeń dokonano ze środków własnych PODR. W celu zaktualizowania i poszerzenia wiedzy z zakresu bioenergii zorganizowano w ramach programu 2 wojewódzkie konferencje z udziałem 203 osób. Pierwsza na temat: „Możliwości zwiększenia produkcji roślin z przeznaczeniem na cele energetyczne w warunkach województwa podlaskiego” odbyła się 28 maja 2009 roku w siedzibie NOT/SITR Oddział Wojewódzki w Białymstoku. W konferencji uczestniczyło 110 osób, druga na temat: „Dotychczasowe doświadczenia w produkcji biopaliw” odbyła się w dniu 27 października 2009 roku w siedzibie PODR w Szepietowie. W konferencji uczestniczyły 93 osoby. Po zakończonej konferencji odbył się pokaz techniczny tłoczenia i estryfikacji oleju na biopaliwo.
- W ramach programu przy każdym PZDR powołano Powiatowe Punkty Informacyjne z zakresu udzielania porad, instruktażu i informacji dotyczących produkcji bioenergii na bazie agrobiomasy. W minionym okresie udzielono porad dla 3315 osób.

Dla utrwalenia i poszerzenia wiedzy, ze środków WFOŚ i GW w Białymstoku wydano 2 foldery: „Produkcja roślin z przeznaczeniem na cele energetyczne w warunkach województwa podlaskiego”- autor prof. dr hab. Jan Kuś, IUHG -PIB Puławy oraz „Płodozmiany energetyczne alternatywą dla rolnictwa podlaskiego” - autor dr Witold Rzepiński, Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży, MODR w Warszawie.

Do celów szkoleniowo – dydaktycznych założono doświadczenia polowe z rzepakiem ozimym i jarym. Podczas organizowanych imprez tematyka bioenergii była eksponowana na stoiskach wystawowych firm. Ogółem stoiska i punkty informacyjne odwiedziło w latach 2009-2010 szacunkowo ok.60 tys. osób. Dzięki współpracy z jednostkami samorządowymi realizacja programu przebiegła sprawnie, a sale konferencyjne były udostępniane nieodpłatnie. Realizację programu należy ocenić pozytywnie. Wiedzę z tego zakresu pozyskało i poszerzyło ponad 6900 osób. Rolnicy, zostali zapoznani z alternatywą zagospodarowania gleb w kierunku uprawy roślin energetycznych. Powierzchnia uprawy rzepaku w wyniku między innymi zrealizowanych działań w latach 2009 i 2010 wzrosła do ponad 7000 hektarów. Jest to wzrost w stosunku do roku 2008 o ponad 90%. Wprowadzony do zmianowania rzepak przerwie monokulturę uprawy zbóż. Wzrosła świadomość ekologiczna uczestniczących w programie rolników, uczniów szkół rolniczych i studentów z zakresu omawianej tematyki. Rolnicy pozyskali wiedzę odnośnie ograniczenia erozji gleb, poprzez wprowadzenie do uprawy rzepaku. Rzepak spowoduje zwiększenie bioróżnorodności organizmów glebowych, zmniejszy ilość agrofagów szkodliwych w glebie, poprawi efekty ekonomiczne gospodarstw. Polepszy również bilans materii organicznej (próchnicy) w glebie. Stosowanie biopaliw zmniejszy emisję pyłów, CO₂, SO₂ i innych zanieczyszczeń do atmosfery. Makuchy zostaną wykorzystane jako wartościowa pasza białkowa w żywieniu zwierząt gospodarskich, a pozostająca słoma jako ściółka dla zwierząt lub do celów grzewczych. Najbardziej znaczącym efektem realizowanego przedsięwzięcia jest: powstanie „rolniczej wytwórni biopaliw” w PODR w Szepietowie, grupy producenckiej „Zboża

Podlasia” na terenie gminy Krynki oraz utworzenie kolejnej „rolniczej wytwórni biopaliw” na własne potrzeby przez grupę rolników z terenu gminy Choroszcz. Należy podkreślić duże zaangażowanie w realizację zadania samorządów gminnych i powiatowych, Urzędu Marszałkowskiego, Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, szkół rolniczych, Stowarzyszenia NOT/SITR Oddział w Białymstoku, sponsorów: BGŻ Warszawa, Bayer CropScience i „Contractus”, Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” i Bodaczów. Duży wkład wniósł również sam realizator programu, czyli PODR w Szepietowie. Koordynacja projektem odbywała się w ramach wkładu własnego PODR.

Projekty nieujęte w planie

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w trakcie 2010 roku współuczestniczył w realizacji i pozyskał nowe projekty do realizacji w ramach środków krajowych i unijnych.

Lp.	Nazwa działania	Zrealizowano	Wartość w zł
1.	PROW, Działanie 111 "Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie" - „Zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich a obowiązek spełniania przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych w województwie podlaskim”	I etap organizacyjny od 01.08.2010	Ogółem PODR 1 439 855 56 514,00
2.	POKL, Działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich” projekt edukacyjny „Z komputerem w przyszłość gosp. rolnego”	1/32 osoby	44 689,00
3.	POKL, Działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich” projekt edukacyjny „Ekologia przyszłości naszego regionu”	1/20 osób	43 272,00
4.	POKL, Działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich” - projekt edukacyjny „Rękodzieło żyje w nas”	1/24 osoby	47 175,00
5.	POKL, Działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich” - projekt edukacyjny „Agroturystyczna podróż w czasie” / realizacja w partnerstwie z LGD Szelment/	1/40 osób	50 000,00
6.	Projekt edukacyjny w ramach umowy nr BDGzp-2125A-11/10 z dnia 15 lutego 2010 roku, zawartej z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	116 235,82

Dodatkowo:

- w roku 2010 opracowano i złożono wspólnie z partnerami społecznymi 12 wniosków aplikacyjnych z działania 9.5 POKL – wnioski w ocenie,
- opracowano i złożono wniosek do MSZ o sfinansowanie pilotażowego dla PODR projektu współpracy z Okręgiem wołyńskim na Ukrainie. Temat: „Wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich na Wołyniu” – wniosek w ocenie.

W roku 2010 Fundacja Programów Pomocowych dla rolnictwa FAPA, działając na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, rozstrzygnęła ogłoszony jeszcze w 2009 roku konkurs na realizację projektów w ramach PROW, Działanie 111 „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie”. PODR wspólnie z Podlaską Izbą Rolniczą tworząc Konsorcjum opracował i złożył duży projekt szkoleniowy pod tytułem „Zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich, a obowiązek spełniania przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych w województwie podlaskim”. Projekt wygrał rywalizację i od 06.08.2010 roku

rozpoczęto jego realizację od wykonania czynności organizacyjnych i przygotowawczych. 246 dwudniowych szkoleń dla 4462 uczestników zostanie zrealizowanych w roku 2011 i pierwszej połowie 2012 roku.

Odpowiedzią na oddolne inicjatywy edukacyjne społeczności lokalnych są projekty zrealizowane w ramach programu POKL działanie 9.5. Są to zazwyczaj krótkotrwałe cykle szkoleniowe wsparte często wyjazdem edukacyjnym. Oprócz wiedzy merytorycznej uczestnicy doskonalą również umiejętności wspólnego działania.

PODR realizował w 2010 roku projekt edukacyjny w ramach umowy nr BDGzp-2125A-11/10 z dnia 15 lutego 2010 roku, zawartej z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi na kwotę 116235,82 zł. Projektu edukacyjnego obejmował zorganizowanie i przeprowadzenie 16 jednodniowych i 2 wyjazdowych seminariów szkoleniowych, dotyczących wybranych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013; opracowanie, opublikowanie i dystrybucję 4 broszur informacyjnych dla rolników na tematy związane z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz zorganizowanie 9 stoisk informacyjnych dotyczących wybranych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Realizacja odbywała się do 30 października 2010 r.

W ramach projektu zrealizowano:

- 25 marca 2010 roku w Białymstoku w Pałacu Hasbacha seminarium szkoleniowe jednodniowe dla doradców rolnośrodowiskowych z województwa podlaskiego pt. „Realizacja programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013”. W seminarium uczestniczyło 99 osób (40 kobiet i 59 mężczyzn), w tym 92 doradców rolnośrodowiskowych z: Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, Podlaskiej Izby Rolniczej, Biebrzańskiego i Narwiańskiego Parku Narodowego, 2 jednostek prywatnych.
- w okresie od 29.03.2010 do 17.06.2010 roku 14 seminariów powiatowych dla 350 osób, w tym 55 kobiet i 295 mężczyzn. Seminaria odbyły się we wszystkich powiatach województwa podlaskiego, wykładowcami byli specjaliści Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.
- 23 maja 2010 roku w trakcie Podlaskich Targów Budownictwa Wiejskiego w PODR w Szepietowie zorganizowano i przeprowadzono seminarium pt. "Finansowanie inwestycji budowlanych w ramach działania PROW 2007-2013". W seminarium uczestniczyło 50 osób, w tym 4 kobiety i 46 mężczyzn.
- w dniach 17 – 19 czerwca 2010 roku seminarium wyjazdowe „Produkcja i promocja żywności ekologicznej” - IV Międzynarodowe Targi Żywności, Produktów i Technik Ekologicznych „EKOGAŁA 2010”. W seminarium uczestniczyło 30 osób (9 kobiet i 21 mężczyzn), w tym: producenci i przetwórcy prowadzący produkcję rolną metodami ekologicznymi, doradcy rolniczy oraz przedstawiciele organizacji rolników ekologicznych.
- w dniach 31.05 – 01.06.2010 odbyło się seminarium wyjazdowe na teren województwa warmińsko – mazurskiego i kujawsko – pomorskiego. Tematem seminarium było: Poznanie dobrych praktyk w działaniach PROW 2007 – 2013 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Uczestniczyło w nim 39 osób (20 kobiet i 19 mężczyzn) w tym: 14 osób z Lokalnych Grup Działania (LGD) województwa podlaskiego, 16 osób z Podlaskiego

Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepletowie (doradcy współpracujący z LGD), 9 osób zainteresowanych współpracą z LGD – liderzy społeczności lokalnej.

– opracowanie i wydanie czterech tytułów broszur w następujących nakładach:

- a) „Jak założyć stowarzyszenie” – 500 szt.,
- b) „Poradnik przedsiębiorczości” – 500 szt.,
- c) „Realizacja programów rolnośrodowiskowych” – 2 000 szt.,
- d) „Zarządzanie gospodarstwem ekologicznym” – 1 000 szt..

– stoiska informacyjne dotyczące wybranych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 zorganizowane i obsługiwane podczas następujących imprez rolniczych odbywających się na terenie województwa (9 imprez):

1. Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie w Szepletowie – 24-25 IV,
2. Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala w Szepletowie - 22-23 V,
3. VI Ogólnopolska Wystawa Bydła Hodowlanego, XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym w Szepletowie - 26-27 VI,
4. Targi AgroEkoTurystyczne - Rynek Zygmunta Augusta w Augustowie - 3-4 VII,
5. Biesiada Miodowa w Kurowie – 29 VIII,
6. Międzynarodowe Siemiatyckie Targi Pogranicza w Siemiatyczach – 22 VIII,
7. Wojewódzkie Święto Plonów – Dożynki Wojewódzkie w Surżu – 5 IX,
8. Dziękczynienie za plony – Dożynki Diecezji Łomżyńskiej w Piątnicy – 12 IX,
9. Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie” i Targi Pszczelarskie w Szepletowie - 16-17 X.

W trakcie 9 imprez targowo – wystawienniczych stoisko informacyjne z zakresu PROW 2007 – 2013 odwiedziło ponad 1000 osób, rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Stoiska informacyjne były obsługiwane przez 14 ekspertów – dyżury pełniło po trzech ekspertów. W ramach projektu przygotowano również projekty i zakupiono: potykacze (9 szt.), stojaki na wydawnictwa (5 szt.), roll-upy (2 szt.), trybunki (2 szt.) oraz materiały promocyjne, w tym: długopisy (1000 szt.), notatniki A6 (1000 szt.), wizytówki (1000 szt.), słodczyce reklamowe: krówki i lizaki (27 kg).

Informacje o stoiskach informacyjnych były umieszczane na stronie internetowej PODR oraz na plakatach i zaproszeniach na imprezy targowo – wystawiennicze organizowane przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie.

Osoby odwiedzające stoisko informacyjne najczęściej poszukiwały wiedzy z zakresu programów rolnośrodowiskowych i pozyskania środków finansowych na inwestycje w gospodarstwach rolnych lub rozpoczęcie dodatkowej działalności.

KSOW

Misją Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) jest stworzenie podmiotom zaangażowanym w rozwój obszarów wiejskich (w tym PODR) przyjaznej platformy współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystaniem instrumentów PROW 2007-2013 i programów operacyjnych w ramach polityki spójności. Działania KSOW w województwie podlaskim koordynuje Sekretariat Regionalny funkcjonujący w ramach Urzędu Marszałkowskiego. W „Planie działania KSOW” w naszym województwie przyjętym do realizacji w roku 2010 znalazły się zadania zaproponowane przez PODR.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szeptowie realizował z dofinansowaniem w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich następujące zadania:

DZIAŁANIE KSOW: Identyfikacja i analiza możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazanie informacji na ich temat			
Lp.	Wyszczególnienie	Wartość w zł	Dział /sekcja
1.	2 dniowe warsztaty "Tradycyjne wyroby i ozdoby wielkanocne"	6 557,35	GA
2.	Konkurs na najciekawszy projekt z zakresu turystyki wiejskiej zrealizowany z udziałem funduszy unijnych cz. I, cz. II	8 152,68	GA
3.	„Podlaskie tradycją stoi” - cykl dwudniowych warsztatów, oraz seminarium podsumowujące projekt: – „Tradycyjne wyroby plecionkarskie ze słomy i siana” – „Tradycyjne robótki ręczne: hafciarstwo, szydełkowanie” – „Tradycyjne ozdoby świąteczne, pająki, ozdoby choinkowe”	24 741,78	GA
4.	Seminarium informacyjne na temat „Dobre praktyki w chowie matek pszczołach”	2 499,54	PZ
5.	Podlaskie Dni Pola - seminarium wyjazdowe	13 105,77	DT
6.	Konkursu Podlaska Agro Liga 2010	10 521,74	IP
7.	Konkurs orki	41 515,99	PR
8.	Zorganizowanie seminarium nt. „Od grupy inicjatywnej do grupy producentów”	2 386,54	OR
9.	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne	22 951,92	OŚ
DZIAŁANIE KSOW: Przeniesienie dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych, organizacja wymiany doświadczeń i „know-how”			
Lp.	Wyszczególnienie	Wartość w zł	Dział /sekcja
1.	Forum Rolnicze Województwa Podlaskiego	2 645,00	IP
2.	Działania edukacyjne realizowane podczas Targów AgroEkoTurystycznych w Augustowie	18 958,05	OŚ/GA

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość w zł	Dział /sekcja
3.	Publikacja broszury informacyjnej „Analiza zmiennych kosztów produkcji - 2009r.”	2 341,96	DE
4.	XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych Szepietowo 2010, VI Krajowa Wystawa Bydła	101 300,00	PZ
5.	Wyjazdowe spotkania szkoleniowo – informacyjne dla liderów i członków grup producenckich	13 096,22	OR
Ogółem		270 774,54	

Wnioski z realizacji zadań w 2010 roku

Obecnie w ramach Wspólnej Polityki Rolnej obowiązuje powiązanie otrzymania płatności bezpośrednich z obowiązkiem spełniania minimalnych zasad wzajemnej zgodności. Dla wielu rolników spełnienie tych wymogów jest dużym wyzwaniem i obciążeniem. Dlatego głównym zadaniem Ośrodka jest pomoc doradcza rolnikom w dostosowaniu gospodarstw do spełnienia wymogów wzajemnej zgodności. W celu ułatwienia producentom rolnym przystosowania gospodarstw do wymogów wprowadzono w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Pomoc jest przyznawana i wypłacana na pokrycie kosztów usług doradczych świadczonych przez uprawnione podmioty doradcze. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie jest uprawnionym podmiotem doradczym, dysponującym odpowiednio przygotowaną kadrą doradczą i oferuje rolnikom pomoc w zakresie oceny gospodarstwa pod względem zgodności z wymaganiami.

Zakres zadań określonych zasadą wzajemnej zgodności upoważnia do stwierdzenia, że w dającej się przewidzieć perspektywie podstawową formą pracy doradczej będzie doradztwo indywidualne - bezpośrednio w gospodarstwie rolnym.

Wzrost cen środków do produkcji rolnej, powoduje większe zainteresowania rolników zmianą systemu rozliczania podatku VAT. Wielu rolników rezygnuje z systemu ryczałtowego i przechodzi na zasady ogólne, dzięki temu uzyskuje możliwość odzyskiwania części podatku i obniżenia kosztów prowadzonej działalności.

Systematyczny wzrost cen środków do produkcji roślinnej, w tym również materiału siewnego oraz niekorzystne zjawiska pogodowe sprawiają, że rolnicy coraz częściej potrzebują doradztwa technologicznego oraz poszukują odmian sprawdzonych w warunkach województwa podlaskiego. W związku z tym bardzo zasadne jest prowadzenie doświadczeń polowych oraz wdrożeń.

Sytuacja w rolnictwie wymaga od producentów rolnych wytwarzania znacznych ilości produktów o najwyższej jakości, spełniających określone wymagania. W związku z tym producenci rolni coraz częściej interesują się systemami jakości żywności, w tym ekologicznymi metodami produkcji.

W 2010 roku nastąpiło ożywienie w tworzeniu przez producentów rolnych własnych struktur gospodarczych takich jak „grupy producenckie”. Po „obfitym” roku 2008, w którym zarejestrowało się 8 grup, znacznym spowolnieniem procesów integracyjnych w 2009, w którym przybyły tylko cztery /z tego dwie wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw/ - na koniec roku 2010 w województwie podlaskim funkcjonują 23 grupy, w tym 13 to producenci żywca drobiowego.

Nie wydaje się aby było to ożywienie trwałe i poza drobiarstwem ilość i tempo powstawania grup jest na pewno dużo za mała w porównaniu do możliwości i efektów jakie mogliby osiągnąć podlascy rolnicy. W nadchodzącym 2011 roku należy kontynuować działania informacyjne i organizacyjne zmierzające do powstawania kolejnych organizacji.

Istotnym problemem obszarów wiejskich województwa podlaskiego jest konieczność dywersyfikacji dochodów mieszkańców. Modernizujące się rolnictwo i zachodzące procesy koncentracji powiększają bezrobocie w tym również tzw. ukryte. Rozwiązaniem jest podejmowanie alternatywnych i dodatkowych działań zapewniających dochody rodzin

wiejskich. Przykładem przedsiębiorczości może być skuteczne wykorzystanie w 2010 roku środków pomocowych w ramach działania PROW 2007 – 2013 „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Wielu beneficjentom tych działań pomogli specjaliści PODR. Wzrasta również zainteresowanie podejmowaniem działalności pozarolniczej. Specjaliści PODR odnotowali udzielenie ponad 1900 porad z tego zakresu. Również w roku 2011 będziemy świadczyć pomoc wszystkim zainteresowanym reorientacją zawodową.

W roku 2010 wszystkie Lokalne Grupy Działania w województwie podlaskim rozpoczęły realizację swoich Lokalnych Strategii Rozwoju, ogłaszając konkursy na projekty wynikające z LSR. Był to zasadniczy okres w zdobywaniu doświadczenia w funkcjonowaniu większości LGD. Specjaliści PODR z różnym skutkiem włączali się w ten nowy w naszym województwie nurt obywatelskiej aktywności. Powodem nie zawsze satysfakcjonującego uczestnictwa był między innymi fakt małego zapotrzebowania ze strony LGD, które usiłują realizować zadania swoimi siłami. Są jednak przykłady owocnej współpracy PODR i LGD /Tygiel Doliny Bugu, Kraina Bobra, Brama na Bagna, Tatarski Szlak/. W roku 2011 działania zmierzające do zwiększenia współpracy PODR z LGD będą kontynuowane.

Ciągle jeszcze nowym działaniem w ofercie PODR jest wspieranie funkcjonowania organizacji pozarządowych, dających mieszkańcom wsi możliwość pocucia uczestnictwa we wspólnocie i współtworzeniu. W celu poprawienia efektów udzielanej pomocy niezbędnym wydaje się zwiększenie nakładów pracy doradców na analizy problemów społeczności lokalnych widzianych przez pryzmat tematyki i specyfiki ogłaszanych konkursów na projekty, aby dokładniej wiązać rozwiązania tychże problemów poprzez realizowane projekty. Jeszcze większą uwagę należy poświęcać Programowi Operacyjnemu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich - jest to bowiem „kuźnia projektów”, przygotowująca lokalne organizacje pozarządowe do wdrażania w przyszłości większych i trudniejszych projektów, takich jak np. Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Niezbędnym wydaje się być tworzenie partnerstw międzyinstytucjonalnych /z LGD, z Jednostkami Samorządu Terytorialnego, z organizacjami pozarządowymi NGOs/ jako elementu pracy doradczej, która w przyszłości może zaowocować opracowaniem projektów w ramach działania 5.4 PO KL „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ubiegał się w 2010 roku o dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich części realizowanych przedsięwzięć. Ośrodek był aktywnie zaangażowany w rozwój obszarów wiejskich szczególnie w zakresie: identyfikacji i analizy możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazywanie informacji na ich temat, przeniesienia dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych oraz organizacja wymiany doświadczeń i know-how.

Objaśnienia zastosowanych zapisów i skrótów:

skróty nazw działów/sekcji na podstawie Rzeczowego Wykazu Akt, w celu ułatwienia identyfikacji zadań nadzorowanych przez poszczególne komórki organizacyjne Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie (PODR):

PR – Sekcja Produkcji Roślinnej,

PZ – Sekcja Produkcji Zwierzęcej,

DT – Sekcja Doświadczalnictwa Terenowego,

DE – Dział Ekonomiki,

OŚ – Sekcja Ekologii i Ochrony Środowiska,

GA – Sekcja Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki,

OR – Dział Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki,

MD – Sekcja Metodyki Doradztwa i Szkoleń,

IP – Sekcja Wydawnictw i Promocji.